

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ΄

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦσι ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἰκαστὸ ἔτος καὶ εἶναι ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 82.

9 Νοεμβρίου 1966

Ο ΑΝΔΡΕΙΟΣ ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ

Α΄

Ἐν τινι τῶν προαστείων τῆς Γαλλικῆς πόλεως Τολώσης, λίαν πρῶτὴ νεανίας εικοσαετῆς περίπου, αὐτόχρονον ἔχων τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς καὶ σπινθηροβολοῦντας, ἐξῆλθεν ἐκ τινος οἰκίσκου μεταβαίνων εἰς τὸ τυπογραφεῖον, ἐνθα ἐργαζόμενος ἐκέρδιαιεν ἐντίμως διὰ τοῦ ἰδρωτός του τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἐἶχεν ἤδη ἀπομακρυνθῆ περὶ τὰ πενήτηντα θήματα, καὶ τὸ παράθυρον τοῦ οἰκίσκου ἠκούσθη ἀνοιγόμενον· γηραιᾶς γυναικὸς κεφαλὴ ἐφάνη προκύπτουσα, ταυτοχρόνως δὲ ἀντήχησε καὶ φωνὴ γεροντικὴ:

— Πασχάλη!

— Ὅριστε; ἀπήντησεν ὁ νεανίας στρεφόμενος.

— Ἐλα νὰ σε χαρῶ, καὶ κάτι ἐλησμονήσα.

Ὁ Πασχάλης ἐστράφη ὀπίσω, καὶ ἐπανελθὼν εἰς τὸν οἰκίσκον ἐστάθη πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου, καὶ ἀπλώσας τὴν χεῖρα ἔλαβε παρὰ τῆς γηραιᾶς ἀργυροῦν πεντάδραχμον.

— Εἶδες ἐκεῖ, πουλάκι μου, κόντεψες νὰ λησμονήσης τὸν καφέ μας! καὶ το εἶξeres ὅτι ἀπὸ τὰ χθὲς ἐσώθη. Νὰ 'πᾶ νὰ μ' ἀγοράσης μιὰν ὀκτὴ καφέ καθουρδισμένο, νὰ κυττάξης ὅμως νὰ μὴν εἶνε καϊμένος, ἔξερεις ἀπὸ ποῦ θὰ τὸν πάρης; ἀπὸ τὸ παντοπωλεῖο ποῦ εἶνε ἐκεῖ 'ς τὴ γωνιά που εἶνε ὁ παπαγάλλος ποῦ φωνάζει: φέρτε ἀμ'! καὶ κτυπάει μὲ τὰ φτερά του: *'Ραταπλάρ, πλάρ, πλάρ!* Ἀκουσες, γυιέ μου;

— Μείνετε ἤσυχη, νόνη, ἀπεκρίθη μετ' ἀγάπης ὁ νεανίας, τὸ μεσημέρι θὰ τὸν ἔχετε.

— Κύτταξε, γυιέ μου, νὰ μὴ σε γελάση 'ς τὸ ζυγι...

— Μείνετε ἤσυχη, καὶ θὰ ἔχω τὸ νοῦ μου...

Καὶ ὁ Πασχάλης ἀπῆλθεν ὑπάδων ἄσμά τι ἐγγώριον, καὶ σπεύδων ἕνα φθάση πρῶτος εἰς τὸ τυπογραφεῖον· δὲν ἤθελε νὰ φανῆ ὕστερων τὴν ἡμέραν ἴσα ἴσα ἐκείνην, διότι ἐμελλε νὰ στοιχειοθετηθῆ πολιτικὸν τι ἄρθρον σπουδαιότατον, καὶ τῷ ἐφάνετο ὅτι μετεἶχε τῆς συντάξεως τῶν στοιχειοθετουμένων χειρογράφων, ὅτε ἐκτείνων τὴν

χεῖρα ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς γραμματοθήκης τὰ στοιχεῖα καὶ δι' αὐτῶν ἐστοιχειοθετεῖ τὰς λέξεις, ἔπειτα τοὺς συντελεσθέντας στίχους μετεβίβαζεν ἀπὸ τοῦ συνθετηρίου εἰς τὸν σελιδοθέτην, ἐφ' οὗ αἱ φράσεις ἐκείνο βαρεταὶ ὡς μὴλοῦδος καὶ ἐφάνοντο λέγουσαι: «Μὴ μας βλέπετε τώρα ὅπου εἴμεθα ἤσυχοι καὶ ἀκίνητοι, διότι μας πιέζουν τὰ διάστιχα, ἀλλ' αὔριον ὅμως θὰ ἀκούσετε κρότον φοδερόν, αὔριον θὰ ἐκδηλώσωμεν τὴν ὀργὴν μας καὶ τὴν ἀνανάκτησιν».

Ἐν ᾧ δὲ ὁ νεαρός τυπογράφος ἀπεμακρύνετο τῆς μάμμης του, ἡ γηραιὰ ἀκτινοβολοῦν ἔχουσα τὸ πρόσωπον ὑπὸ χαρᾶς καὶ εὐαρεσκείας, παρηκολούθει αὐτὸν διὰ τῶν ἐξημβλυμένων καὶ τσαρδαμυσσόντων αὐτῆς ὀφθαλμῶν, περιχαρῆς διότι τὸν ἐβλεπε τοσοῦτον εὐμορφον καὶ ἀκμαῖον.

Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἀνοίγεται ἡ ἀπέναντι θύρα, καὶ νεανίς δεκαεξὲς περίπου ἐτῶν ἐπεφάνη ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ὑψωθείσα ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν ἐκρέμασεν ἄνω τῆς θύρας κλωβίον, ἐν ᾧ ἐχόρευε καναρινίον χαριέστατον, χαιρετίζον τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον διὰ τῶν ποικιλοφιδῶν τοῦ γλυκυτάτου αὐτοῦ ἄσματος.

Κρεμάσασα τὸ κλωβίον ἡ νεανίς ἀπέστειλεν εἰς τὸ προσφιλέστατον πτηνὸν διὰ τῶν ῥοδίνων χηλιῶν τῆς ἀσπασμόν, εἰς ὃν ἐκεῖνο ἀνταπήνησε διὰ συριγμῶν χαρμυσίνων, ὡς ἔφρασιν εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ἐπειτα διαβάσα τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ ἦλθεν εἰς τὸ ἀπέναντι παράθυρον καὶ ἐκκλημέρισε τὴν γηραιάν, ἧτις δὲν ἐξεκόλλα τοῖς ὀφθαλμοῦς ἀπὸ τοῦ μακρᾶν ἤδη ὄντος Πασχάλη.

— Καλημέρα, κοκκῶνα Ἐλενιώ.

— Ἐ! καλημέρα σου, κόρη μου· πάλι πρῶτὴ πρῶτ'!

— Καθὼς πάντοτε.

— Ἀληθινά, εἶσαι ἀκούραστη.

— Τί νὰ κάμωμεν; Καὶ ἡ ὑγεία σας;

— Δόξα σοὶ ὁ Θεός, Μαρία μου.

— Καὶ ὁ Πασχάλης; ἔφυγε;

— Πάει 'ς τὴ δουλειὰ του, κόρη μου, νὰ, κύτταξέ τον ἐκεῖ πέρα, πέρα νὰ, 'δέ τον, τώρα δὲ θὰ γυρίση τὴ γωνιά τοῦ δρόμου.

— Πόσον σας ἀγαπᾷ ὁ Πασχάλης! καὶ σεις δὲ θὰ τον ἀγαπάτε· δὲν θέλει ῥώτημα.

— "Ε! τί νά κάμωμε, κόρη μου. οὔτε ἐκεῖνος ἔχει ἄλλον νά τον ἀγαπᾷ, οὔτε ἐγώ. Μά τί καρδιά πού την ἔχει, δέν ἔξερεις, Μαρία μου

— "Α! ὅσο δι' αὐτό, δέν εἶνε ἀμφιβολία,

— Τιμιο παιδί, ψυχὴ μάλαμμα, παιδί τῆς δουλειᾶς, ἡ καρδιά του εἶνε ἄλλο πρᾶγμα!

— Αὐτό δὲ ὅλοι ἔχουν νά το λένε!

— "Αχ! κόρη μου, χαρὰ ἔς τηνε που θά τον πάρῃ!

Ἡ Μαρία ἠσθάνθη τὸ ἐρώθημα ἀναβαῖνον εἰς τὰς παρειὰς τῆς καὶ οὐδὲν ἀποφανεῖσα, ἐπροφασίσθη τι καὶ ἀπῆλθεν, ἐν ᾧ ἡ γηραιὰ ἐπανελάμβανε,

— Εἶνε μάλαμμα, Μαρία μου, ἀκούς, εἶνε μάλαμμα!

Β'

Βεβαίως ἡ Μαρία ἦτο κατὰ πάντα σύμφωνος πρὸς τὴν γνώμην τῆς γηραιᾶς, οὐδένα ἔχουσα λόγον νά μὴ νομίξῃ τὸν νεανίαν εὐμορφον καὶ κομψόν ὡς νόμισμα στυλινόν καὶ ἀτρίβες. Πολλάκις δὲ διενόηθη ὅτι δέν ἦτο καὶ πρᾶγμα ἀδύνατον νά τον λάβῃ σύζυγον. Ἄλλ' οἱ γονεῖς ὁμως τῆς Μαρίας ἤθελον ἄρα γε νά νυμφευθῇ ἡ κόρη των τὸν νεανίαν τοῦτον, τὸν μόνην περιουσίαν ἔχοντα τοὺς δέκα αὐτοῦ δακτύλους, τὴν ἐπαγωγὸν αὐτοῦ εὐμορφίαν καὶ τὴν ἀμετάπτωτον φαιδρότητα, ἄλλο δὲ οὐδέν;

Ὁ Πασχάλης δέν νητύχησέ ποτε νά ἴδῃ οὔτε τὸν πατέρα του οὔτε τὴν μητέρα· διότι ὀλίγους μῆνας μετὰ τὸν γάμον ὁ σκληρὸς ἀνὴρ καταλιπὼν αἴφνης τὴν νεαράν αὐτοῦ γυναῖκα ἐγένετο ἄφαντος. Τσαούτην δὲ λύπην ἠσθάνθη ἡ φιλότιμος γυνή, ὥστε ἀσθενήσασα ἀπέθανε μετὰ ἓν ἔτος, ὄρφανόν καταλιπούσα τὸν μικρὸν υἱόν τῆς, ὃν εἶχεν ὀνομάσῃ Πασχάλην ὡς γεννηθέντα τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα.

Τὸν μικρὸν Πασχάλην ἀνέθρεψεν ἡ γηραιὰ μάμμη του μετὰ τῆς ἀπαραμίλλου ἐκείνης μερίμνης καὶ στοργῆς, ἣν δεικνύουσι μόνον οἱ γηραιοὶ συγγενεῖς, ὡς αἰσθανόμενοι τρόπον τινὰ ὅτι ὀλίγον ἔτι χρόνον θὰ ζήσωσι καὶ θὰ ἀγαπῶσι, καὶ δι' αὐτὸ διπλασιάζουσι τὰς θωπείας καὶ τὰς ἐνδείξεις τῆς ἀγάπης των.

Ὁ Πασχάλης ἀποφοιτήσας τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καὶ ἀλληλοδιδασκτικοῦ, δεκαπενταετῆς, εἰσῆχθη ὑπὸ τῆς μάμμης του εἰς τὸ πρῶτον τυπογραφεῖον τῆς πόλεως, γενόμενος μετ' οὐ πολὺ δοκιμώτατος στοιχειοθέτης.

Αὕτη ἐν συντόμῳ ἡ ἱστορία τοῦ Πασχάλου, ὃν ἡ Μαρία ἠγάπα, ἐκτιμῶσα τὸν ἐντιμον αὐτοῦ χαρακτήρα καὶ τὴν σωματικὴν οὐχ ἦττον εὐμορφίαν. Ἄλλ' οἱ γονεῖς αὐτῆς εἶχον ἄλλην γνώμην. Ἄνθρωποι πένητες τὸ κατ' ἀρχάς, διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν καὶ τῆς τύχης συμβοηθούσης ἐγένοντο κάτοχοι ἰκανοῦ πλοῦτου, ὥστε τὸ ὄνει-

ρον αὐτῶν ἦτο νά ἐκδώσωσι τὴν κόρην των εἰς νέον ἔχοντα περιουσίαν πλοῦτου μᾶλλον ἢ ἀρετῆς. Καὶ δὴ ἐν τῇ αὐτῇ συνοικίᾳ κατόκει οἰκογένεια πλουσία, ἔχουσα υἱόν μονογενῆ Παῦλον ὀνομαζόμενον.

Ὁ Παῦλος ἦτο σχεδὸν ὁμηλικὸς τοῦ Πασχάλου, ἀλλ' εἶχεν ἀποφοιτήσῃ τοῦ γυμνασίου καὶ ἤδη ἦτο γραφεὺς παρά τινι δικηγόρῳ, ὃν οὐ ἐδιδάσκετο τὰς πονηρίας, τὰς δολίαις τέχναις καὶ στρεφιδικίας τοῦ ἐπαγγέλματος. Οἱ γονεῖς τῆς Μαρίας τον εἶχον ἔς τὸ μάτι, καὶ τον ἐφαντάζοντο γαμβρόν των. Καὶ καὶ μὲν δέν εἶχε τὴν εὐμορφίαν καὶ τὸ ἀνδρικὸν παράστημα τοῦ Πασχάλου, ἀλλ' ὁμως πᾶσαι αἰνεάνιδες τῆς συνοικίας συνεφώνουν ὅτι ἦτο νέος χαρίεις καὶ κομψὸς τοὺς τρόπους,

τὴν μεσημβρίαν ἐν ᾧ οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐσήμαινον τὴν δωδεκάτην, ἡ Μαρία στηρίζουσα τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τοῦ παραθύρου καὶ βλέπουσα ἔξω σύνου, εἶδε μακρόθεν ὁμοῦ ἐρχομένους, ὡς ἐκ συνθήματος, τὸν Πασχάλην καὶ τὸν Παῦλον ἵνα γευματίσωσι, τὸν μὲν ἐκ τοῦ τυπογραφείου, τὸν δὲ ἐκ τοῦ γραφείου. Οἱ δύο νέοι ἦσαν φίλοι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, γεννηθέντες ἐν τῇ αὐτῇ οὕτως εἰπεῖν οἰκίᾳ, ἀναπτυχθέντες ἐν τῷ αὐτῷ προαστείῳ καὶ ἔχοντες κοινὰς τὰς παιδικὰς διασκεδάσεις καὶ τὰ παιγνίδια. Τῆς παιδικῆς ἡλικίας αἱ ἀναμνήσεις δυσκόλως λησμονοῦνται.

Ἡ Μαρία βλέπουσα αὐτοὺς ἐρχομένους παρ' ἀλλήλους, ἠδυνήθη νά ἀντιπαραβάλλῃ αὐτοὺς καὶ ἴδῃ τὰς διαφορὰς αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν Πασχάλης ἔχων ὑπὸ μάλης σάκκον χάρτινον, περιέχοντα βεβαίως τὸν καφέ, ἐφαίνετο βωμαλέος, εὐκίνητος, γελαστός, προσηνής, καὶ ἐν τῷ βλέμματι αὐτοῦ ἐσπινηροβόλοι ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ καλλονή· ὁ δὲ Παῦλος τοῦναντίον ἐφαίνετο σοβαρὸς, σκυθρωπός, σχεδὸν δυσανασχέτων καὶ περίφροντις.

— "Α! διενόηθη ἡ Μαρία, ὁ Πασχάλης εἶνε πολὺ εὐμορφος! ναί, ἀλλὰ ὁ Παῦλος εἶνε «κύριος».

Οἱ δύο νέοι θλίψαντες τὰς χεῖρας ἀπεχωρίσθησαν. καὶ ὁ τυπογράφος εἰσελθὼν εἰς τὸν οἰκίσκον του, ἔδωκεν εἰς τὴν μάμμη τὸν χάρτινον σάκκον, ἡ δὲ γραῖα λαβοῦσα αὐτόν, ἠρώτησε μετὰ τῆς γεροντικῆς ἐκείνης ἐπιμονῆς:

— Καθὼς σου εἶπα, τὸν ἀγόρασες τουλάχιστον ἀπὸ τὸ... .

— Ναί, ναί, νόνη μου, ἀπὸ τὸ παντοπωλεῖον ὅπου ἔχει τὸν παπαγάλλο· μάλιστα ὁ πονηρὸς ὁ παπαγάλλος ἔκαμνε βὰμ πλὰν πλὰν μετὰ τὰ πτερά του.

Γ'

Αἴφνης ἡμέραν τινὰ διεδόθη καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν ἡ εἰδησις τῆς κηρύξεως τοῦ πρὸς τὴν Πρωσίαν πολέμου. Ἐν ταῖς μεσημβριναῖς μάλιστα ἐπαρχίαις ἡ κίνησις ἦτο μείζων, ἕνεκα τῆς

νευρικῆς καὶ εὐερεθίστου ἰδιοσυγκρασίας τῶν κατοίκων. Πάντες ἐν βίπῃ ὀφθαλμοῦ εὐρέθησαν ὠπλισμένοι καὶ πρόθυμοι εἰς πόλεμον. Πᾶσα πόλις συνᾶδευσε τοὺς στρατιώτας αὐτῆς μέχρι τῶν συνόρων ἀνηχοῦντος τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου, καὶ πανταχοῦ ἠκούοντο αἱ κραυγαὶ «Εἰς Βερολίνον! εἰς Βερολίνον!», ὅπου ὁμως ἐμελλον μετ' ὀλίγον νά εἰσελθῶσι, φεῦ! οἱ αἰχμάλωτοι ἡμῶν τεταπεινωμένοι, ἀφωπλισμένοι, ἠττημένοι!

Ὁ τε τυπογράφος καὶ ὁ γραφεὺς κατετάχθησαν εἰς τὸ πυροβολικόν, καὶ καθ' ἑκάστην πρῶταν ἐξησκούντο περὶ τὸν χειρισμὸν τοῦ πυροβόλου. Καὶ ὁ μὲν Πασχάλης εὐκόλως συνειθίσας εἰς τὸν νέον τοῦτον βίον, μίαν μόνην εἶχε ταραχὴν καὶ λύπην, ὅτι ἀπερχόμενος τῆς πόλεως θὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν γηραιὰν μάμμη, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἤδη ἐμελλε νά ἀποχωρισθῇ, καὶ ἦν ἴσως δέν ἤθελε πλέον ἐπανίδῃ. Καὶ ὄντως, ὅταν ἀπερχόμεθα ἐγκαταλείποντες ὀπισθεν ἡμῶν γηραιούς συγγενεῖς, τίς δύναται νά βεβαιώσῃ ἡμᾶς ὅτι ἡ πνοή των θὰ παραταθῇ μέχρι τῆς ἐπανάδου ἡμῶν;— Ἄλλὰ τὸ πρὸς τὴν Πατρίδα καθῆκον ἐμετρίασε τὴν λύπην αὐτοῦ. Τοῦναντίον δὲ ὁ Παῦλος ἔτρεμε διανοούμενος ὅτι ἐμελλε νά ἐγκαταλίπῃ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν εὐπάθειαν, νά κοιμᾶται ἔξω τῆς κλίνης του καὶ νά φυλάττῃ τὴν νύκτα σκοπὸς ἐπὶ τῶν ὄχρωμάτων.

Αἱ πολεμικαὶ εἰδήσεις ἤρχοντο δυσάρεστοι. Διαταγὴ δ' ἐστάλη νά ἐκινήσῃ ὁ ἐν Τολώσῃ σταθμεῖων στρατός. Ἦτο Κυριακὴ πρωΐ, καὶ ὁ Παῦλος μεταβαίνων εἰς τὸ γυμνάσιον, διήρχετο πρὸ τοῦ οἰκίσκου τῆς μάμμης τοῦ Πασχάλου. Ἡ γηραιὰ ἵστατο ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας, Ἰδοῦσα τὸν Παῦλον ἐκάλεσεν αὐτόν:

— "Ε! κύριε Παῦλο, πηγαίνετε ἔς τὸ γυμνάσιον;

— Μάλιστα, καὶ ἄργησα καὶ ὀλίγον.

— Ἀλήθεια, ὁ Πασχάλης μου εἶνε φευγᾶτος τῶρα καὶ μισὴ ὥρα. Μοῦ κάνεις τὴ χάρι, παιδί μου, νά του δώσης αὐτόν τὸν τηλεγράφων; ὅτι μοῦ τον ἔφερον ὁ διανομέας.

— Μετὰ χαρᾶς, εἶπεν ὁ Παῦλος καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα νά λάβῃ τὸ τηλεγράφημα. Ἄλλ' αἴφνης ἡ γηραιὰ, ὡς μεταβάλλουσα γνώμην εἶπε:

— Νά σου πῶ, κύριε Παῦλο, ὁ γυῖός μου δέν ἔχει μυστικά, δέν μου κάνεις τὴ χάρι νά μου το διαβάσῃς; Ἐγὼ ἡ καίμενη δέν εἰζέρω νά διαβάσω ἔς τὸν καιρὸ μου δέν ἐμαθαίναμε γράμματα, ἄχ! δέν ἦταν τότε ὅπως σήμερα! Ἐλα νά χαρῆς ὅ τι ἀγαπᾷς, διαβάσε μου το νά ἡσυχάσω, δέν εἰζέρεις πῶς εἶνε ἡ καρδιά μου.

Ὁ Παῦλος σχίσας τὸν φάκελον ἀνέγνω τὰ ἐπόμενα:

Ἐκ Παρισίων, Μῆν 7, ἡμέρα 17, ὥρα 4 π. μ. ἀριθμ. 924, λέξεις 34.

Ἐλένη Βωρέπα.

Τολώσαν.

Πασχάλης καταταχθῆτω πρῶτον τάγμα ἀκροβολιστῶν Ἀλγερίνων, μένων ἐκτὸς κινδύνου, ἐν Ἀλγερίᾳ ἕως τέλους πολέμου. Ἀριθμὸς κατακτετῶν λίαν περιορισμένος, σπευσάτω. Στρατηγὸς Πουρσέ, διοικητὴς Ἀλγερίας προστατεύσει αὐτὸν φιλικῆ συστάσει μου. Φυλάξατε μυστικόν.

Παρβιάλ.

— Παρβιάλ! Παρβιάλ! ἐψιθύρισε ἡ γηραιὰ καὶ ἐκ τῆς συγκινήσεως ἔτρεμον αἱ βυτίδες τοῦ προσώπου τῆς, ὅπερ ἐγένετο λευκότερον τῆς ποδιάς τῆς.

— Μάλιστα· ἡ ὑπογραφή εἶνε Παρβιάλ, εἶπεν ὁ Παῦλος ἀδυνατῶν νά μαντεύσῃ τὸ αἴτιον τῆς συγκινήσεως τῆς γραίας.

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ! εἶπεν ἐκείνη, καὶ ὁ νέος ἀπῆλθεν εἰς τὸ γυμνάσιόν του.

Δέν ἀνεκάλυψε μὲν τὴν αἰτίαν τῆς αἰφνιδίου ὠχρότητος καὶ τῆς ἀνεξηγήτου ταραχῆς τῆς γηραιᾶς, ἀλλ' ὁμως ἐνόησε κάλλιστα τὴν ἐνοσίαν τοῦ τηλεγραφήματος. Ἦτο προδηλότατον ὅτι ὁ Πασχάλης εἶχε φίλον ἐν Παρισίῳ ὑποδεικνύοντα αὐτῷ πῶς νά ἀποφύγῃ τὰ δεινὰ καὶ τὸν κίνδυνον τοῦ πολέμου, ἐγκαθιστάμενος ἀσφαλῶς ἐν Ἀλγερίᾳ ἀντὶ νά ἐκθέσῃ τὸ σῶμά του εἰς τὰς βολὰς τῶν σφαιρῶν καὶ τὰς ὀβίδας τῶν Πρώσων. Τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀπλούστατον, νά καταταχθῇ δῆλον ὅτι εἰς τοὺς ἀκροβολιστάς. «Κύτταξ' ἐκεῖ!», διενόηθη ἐν τέλει ὁ Παῦλος, αὐτοὶ οἱ ἔξυπόλυτοι ἔχουν φίλους παντοῦ! ἀκατανόητα πράγματα!».

Πορευόμενος εἰς τὸ γυμνάσιον διενόηθη τι ἀπαίσιον. «Διατί τάχα νά μὴ ὑπάγω νά καταταχθῶ ἐγὼ πρὶν εἶπω τίποτε εἰς τὸν Πασχάλην; Τὸ τηλεγράφημα, λέγει φητῶς ἁριθμὸς κατακτετῶν λίαν περιορισμένος». Καὶ πῶς εἰζέρω ἐγὼ ἂν θὰ ὑπάρχῃ θέσις καὶ δι' ἐμὲ ἀφ' οὗ καταταχθῇ πρῶτα ὁ Πασχάλης; Ὁ δεσπότης πρῶτα εὐλόγησε τὰ γένηα του. Τί θέλω τί γυρεύω; Ἄντι νά ὑπάγω εἰς τὸν στρατῶνα, δέν πηγαίνω καλλίτερα εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον νά κάμω τὴ δουλειά μου;»

Καὶ ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον.

— "Α! ἄ!!! ἄ!!!, παλληκαρὰ μου, ἀνεφώνησεν ὁ γηραιὸς ἀξιωματικὸς μετὰ περιφρονησεως μορφάζων, ἄμ' ἀκούσας τὴν αἴτησιν τοῦ νέου περὶ κατατάξεώς του εἰς τοὺς ἀκροβολιστάς τῆς Ἀλγερίας. Δέν μ' ἀρέσει ἡ ἀπόφασίς σου.

— Ὅριστε; ἠρώτησεν ὁ νέος ὑποκρινόμενος ὅτι δέν ἐνόησε.

— Ναί, ναί, ναί, ἐπέμεινε λέγων ὁ ἀξιωματικὸς. Θὰ πᾶς νά ἔξαπλώσῃς τὴν ἀριδία σου ἀποκάτω ἀπὸ τῆς πορτοκαλιᾶς τῆς Ἀλγερίας, ἡσυχος, ἡσυχος καὶ ἐξησφαλισμένος... Ἐκεῖ βέβαια δέν φθάνει ἡ σφαῖρα τῶν ἐχθρῶν. Γιὰ νά σου εἰπῶ, παλληκαρὰ μου! Εἶνε ἀκόμη τρεῖς θέσεις

κεναί, ὥστε εἰμπορεῖς νά μου προμηθεύσης τρεῖς ἀκόμη παλληκαράδες σάν καί σένα.

Ὁ Παῦλος οὐδέν εἶπεν, ἀλλ' ἐνδομύχως ἤσθανετο ἀνακούφισιν, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὑπῆρχε θέσις καί διὰ τὸν φίλον του, δυνάμενον ἤδη νά ὠφελῆθῃ ἐκ τῆς συμβουλῆς τοῦ τηλεγραφήματος. Ὑπέγραψε παρευθὺς, καί σπεύσας ἀνήγγειλε πρὸς τοὺς γονεῖς του τὰ εὐαγγέλια, ἐκεῖνοι δὲ ἐκλαύσαν ὑπὸ χαρᾶς.

Ἐν τούτοις ἡ γηραιὰ μάμμη τοῦ Πασχάλῃ ἐξηκολούθει ψιθυρίζουσα: Παρβιάλ! Παρβιάλ!

Ἀπὸ εἰκοσαετίας δὲν εἶχεν ἀκούσῃ τὸ ὄνομα τοῦ τοῦ πατρὸς τοῦ Πασχάλῃ, τοῦ ἀθλιούκείνου τοῦ οἰκτρῶς ἐγκαταλιπόντος τὴν κόρην της. Οὐτὸς ἀνελθὼν κατὰ μικρὸν εἰς τὰ ἀνώτατα ὑπουργήματα, ἐνεθυμειτο, ὡς εἶδομεν, τὸν υἱὸν του, καί ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸν τρόπον τοῦ ν' ἀποφύγῃ τὸν πόλεμον, νομίζων ὅτι οὕτω φερόμενος ἀπέτινε τὴν πρὸς τὸν υἱὸν του ὀφειλὴν.

Ὁ Πασχάλῃς ἐπανελθὼν ἐκ τῶν γυμνασίων εὔρε τὴν γηραιὰν ὄπου τὴν εἶχεν ἀφήσῃ ὁ Παῦλος μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ τηλεγραφήματος, καί ἔχουσαν ἔτι αὐτὸ ἐν χερσὶ.

— Κύτταξε τί σοῦ στέλλει ὁ... πατέρας σου.

Ὁ Πασχάλῃς ἀναγνούς τὸ τηλεγράφημα, συνέπτυξεν αὐτὸ ἀγανακτῶν καί το ἔρριψεν εἰς τὴν ἐστίαν.

— Νὰ 'πᾶς 'ς τὸ Ἀλγέρι σοῦ λέγει; ἠρώτησεν ἡ γραικ:

— Τί κάθεςθαι καί μου λέτε, νόνα μου, νὰ 'πᾶ νὰ κρυφθῶ 'ς τὴν Ἀφρικήν, ἐν ᾧ ἐδῶ εἰς τὴν πατρίδα πολεμοῦν τὰ δέλφια μου; Αὐτὸ δὲ πλέον εἶνε λιποταξία. Σεῖς, νόνα μου, ποιά εἶν' ἡ γνώμη σας;

— Νὰ κάμης, γιέ μου, ὅ τι σου λέγει ἡ συνειδήσις σου, νὰ κάμης τὸ χρέος σου.

Ὁ νέος ὤρμησε πρὸς τὴν γηραιὰν αὐτοῦ μάμμη καί τὴν κατησπᾶσθη ἐναγκαλισθεὶς αὐτήν. Πολλὴν δὲ ὥραν ἔμειναν οὕτως ἐνηγκαλισμένοι.

— Νὰ μου ζήσετε, νόνα μου, ἔτσι σας θέλω, νόνα μου, εἶπεν ὁ νέος.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ Πασχάλῃς συνήντησε τὸν Παῦλον ἀπεκδυθέντα ἤδη τὴν στρατιωτικὴν στολήν.

— Ἐ! καπετὰν Πασχάλῃ, τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος φαιδρότατος, εἴμαστε λοιπὸν γιὰ νᾶμαστε γιὰ τὸ Ἀλτζέρι; Καί 'πότε, νᾶχομε καλὸ βῶτῆμα;

— Δέν μου λές, σὶὸρ Παῦλο, τί λόγια εἶν' αὐτά; Αὐτὰ τὰ λέγουν οἱ δειλοί, εἶπεν ἀπλῶς ὁ Πασχάλῃς πρὸς τὸν Παῦλον, ὅστις καί ἀπῆλθεν οὐδέν εἰπὼν, ὡς κεραυνόπληκτος.

Δ'

Τὴν ἐπιούσαν ὁ μὲν Παῦλος ἀπήρξατο διὰ Μασσαλίας εἰς Ἀλγερίαν, ὁ δὲ ἐν Τολώσῃ στρατὸς πορευόμενος εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἐστρα-

τωνίζετο ἤδη ἐν Βελφόρτῃ. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Παῦλος ἔκρυπτε τὴν δειλίαν του ἐντὸς τῆς βράκας τῶν Ἀλγερίνων ἀκροβολιστῶν, οἱ συμπολίται αὐτοῦ ὑπερεμάχοντο τῆς Βελφόρτης ἠρωϊκῶς, ἐπιχειροῦντες συχνὰς ἐξόδους ἐναντίον τῶν πολεμίων.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου προσετάχθη ἡ ὀλιγάριθμος φρουρὰ νὰ ἐξορμήσῃ κατὰ τῶν νεωστὶ ἐγεθθέντων ἐχθρικών προχωμάτων, καί εἰ δυνατὸν κατεδαφίσῃ αὐτά. Οἱ πυροβοληταὶ ἐζήτησαν νὰ τοὺς ἐπιτραπῇ νὰ ἐξέλθωσιν ὡς ἀπλοῖ πεζοί, καί ἡ δρᾶξ αὕτη τῶν ἀτρομήτων καταβαίνει εἰς τὴν πεδιάδα καί προσβαλλεῖ τὰ κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου ὀχυρώματα. Πέντε καί εἴκοσι ἀνδρεῖοι πίπτουσι νεκροί, ἐν οἷς καί ὁ σηματοφόρος. Ἐτερός τις στρατιώτης, πυροβολητής, λαμβάνει τὴν καταπεσοῦσαν σημαίαν.

— Στρατιώτα, κράτει τὴν σημαίαν, ἀναφωνεῖ ὁ ἀξιωματικός, καί μὴ τὴν ἀφήσῃς ἐκ τῶν χειρῶν σου, ἂν δὲν πέσης καί σύ. Ἡ τιμὴ τοῦ συντάγματος εἶνε ἐν τῇ σημαίᾳ· μὴ λοιπὸν τὴν παραιτήσῃς πρὶν πέσης νεκρός.

— Θὰ κάμω τὸ καθήκόν μου, ἀναφωνεῖ ὁ στρατιώτης, καί ὡς βέλος ὄρμᾶ εἰς τὴν ἔφοδον.

Ἡ σημαία ἀναρριπιζομένη ὑπὸ τοῦ βορρᾶ, καί φρίσσουσα ὡς ἐάν ἐξωγογεῖτο ὑπὸ ἰδίας τινὸς ζωῆς, φαίνεται ἀναφωνοῦσα καί αὐτή, διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων παφλασμῶν τῶν συγχρουομένων πτυχῶν της: «Ἐμπρός, ἀείποτ' ἐμπρός!»

Ὁ σηματοφόρος ὄρμᾶ νὰ στήσῃ τὸ τρίχρον βᾶκος ἐπὶ ὁδοφράγματος φράσσοντος τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου. Ἀναπηδᾷ ἐπὶ τῶν τροχῶν ἀμαξίου τινός, καί ἐκτείνων τὴν ἐλευθέραν χεῖρα προσπαθεῖ νὰ στηριχθῇ κρατούμενος ἀπὸ τοῦ πλαγιωτήτου χεῖλους τοῦ ὁδοφράγματος, καί εἶν' ἔτοιμος νὰ ἀναρριχηθῇ· ἀλλ' αἴφνης δέκα δάκτυλοι ἰσχυροὶ ὡς σιδηρᾶ λαβὴς ἀρπάζουσι τὴν χεῖρά του καί τον ἀνασύρουσι. Ὁπισθεν τοῦ ὁδοφράγματος ἦσαν κεκρυμμένοι πολέμιοι, οἵτινες ἠδύναντο μὲν νὰ φονεύσωσι τὸν τολμητιάν, ἀλλὰ τότε ἡ σημαία θὰ ἐπιπτε κατὰ γῆς, καί θὰ τὴν ἐλάβανεν ἕτερος στρατιώτης, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἐπεθύμουν νὰ γίνωσι κύριοι τῆς σημαίας. Πάντων τῶν ἡμετέρων τὰ βλέμματα εἶνε προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ σηματοφόρου, οὐδεὶς τολμᾷ νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τῶν σιδηρῶν δακτύλων, οἵτινες ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦσιν ἀνασύροντες τὴν συλληφθεῖσαν χεῖρα.

Στρατιώτης τις σπεύδων λέγει τῷ σηματοφόρῳ:

— Ἄφες μου τὴν σημαίαν.

— Ὅχι, θὰ τὴν ἀφήσω ὅταν πέσω νεκρός· τοιαύτην ἔχω ἐντολήν.

Καί οἱ δέκα δάκτυλοι ἐξηκολούθουν ἀνασύροντες αὐτόν. Τότε δὲ καί αὐτὸς φωνεῖ πρὸς τὸν κάτωθεν στρατιώτην, δεικνύων διὰ νεύματος πέλεκυν πρὸ τῶν ποδῶν του κατακείμενον:

— Πάρ' ἐκεῖνον ἐκεῖ τὸν πέλεκυν.

Ὁ στρατιώτης ὑπήκουσε.

— Τώρα κόψε μου τὸ χέρι, καί θὰ μείνῃ εἰς χεῖράς των τὸ χέρι μου, ἀλλὰ τὴν σημαίαν δὲν θὰ μου τὴν πάρουν.

Ὁ στρατιώτης ἐνδοιάζει τρέμων ὑπὸ τῆς συγκινήσεως. Οὐχ ἤττον ὅμως ἀναπηδᾷ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ τοῦ ἀμαξίου, ὑψοῖ τὸν πέλεκυν καί καταφέρων μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἀποκόπτει τὴν ἄκρην χεῖρα ἀπὸ τοῦ καρπού, καί οἱ μὲν πολέμιοι γίνονται κύριοι τῆς ἀποκοπίσεως χεῖρός, ὁ δὲ Πασχάλῃς, — διότι ὁ Πασχάλῃς ἦτο ὁ ἀτρομήτος σηματοφόρος — ἀπαλλαγεῖ τῶν σιδηρῶν δακτύλων, ἀνασειεῖ τὸν πῆχυν ἐρημον τῆς χειρός, καί σπεύδων πρὸς τὸν διοικητὴν του, παραδίδει αὐτῷ σῶαν τὴν ἐμπειπιστευμένην αὐτῷ σημαίαν.

Σημειωθείς ἐν τῇ ἀναφορᾷ τῆς ἡμέρας, ἐκοσμήθη τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ διὰ τοῦ παρασήμου, ἕνεκα τῆς περιρρανστάτης αὐτοῦ πράξεως.

Ε'

Ἐν τῷ οἰκίσκῳ τῆς μάμμης τοῦ Πασχάλῃ ἐπεκράτει κατῆφεια καί λύπη βαθυτάτη. Αἱ ἐκ Βελφόρτης εἰδήσεις ἤρχοντο ἀραιότεραι καί μετ' οὐ πολὺ ἔπαυσαν.

Ἡ Μαρία χαίρουσα καί ἀγαλλομένη ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ τοῦ νεαροῦ τυπογράφου, ἀγανακτοῦσα δὲ κατὰ τοῦ γραφέως ἕνεκα τῆς ἀνανδρίας αὐτοῦ, ἤρχετο καθ' ἐκάστην εἰς τὸν οἰκίσκον καί ἀνεγίνωσκε τὰς ἐφημερίδας εἰς ἐπήκοον τῆς ἀγαθῆς μάμμης τοῦ Πασχάλῃ, καί ἐπὶ ὥρας συνδιελογοντο περὶ τοῦ ἀπόντος νέου, ὥστε ἡ πρὸς ἀλλήλας ἀγάπη ἐγένετο οὕτως ἐνθερμότερα· διότι ἡ Μαρία τον ἠγάπα ἐξ ὅλης ψυχῆς καί καρδίας καί δέν το ἀπέκρυπτεν ἤδη. Ἡ δὲ γηραιὰ μάμμη ἐπαρηγορεῖτο διανοομένη ὅτι καί ὁ ἰδικὸς της — ἐάν ἐπανήρξατο — θὰ εὗρισκε γυναῖκα χαριεστάτην καί σφόδρα ἀγαπῶσαν.

Ἄλλὰ φεῦ! ὁ πόλεμος ἐξηκολούθει, αἱ ἤτται ἐπῆρχοντο ἀλλεπαλλήλοι, εἰδήσεις δὲν ἤρχοντο. Ἡ δύσμοιρος μάμμη ἐτήκετο, αἱ δυνάμεις αὐτῆς ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐξέλειπον, καί πρωίαν τινὰ τὰ βλέφαρα αὐτῆς ἐκυρτώθησαν, ὡχρότης κηρίου περιεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ὡς τὴν ὡχρότητα τὴν δίδουσαν εἰς τοὺς θνήσκοντας τὸ μεγαλεῖον μαρμαρίνου ὁμοιώματος.

— Ἀγάπα τον, κόρη μου, τὸν καίμενον τὸν Πασχάλῃν μου, εἶπεν ἡ θνήσκουσα, καί μετὰ τὰς λέξεις ταύτας — αἴτινες ἦσαν καί αἱ τελευταῖαι — ὁ θάνατος ἐσφράγισε τὰ χεῖλη της.

— Αὐτόν καί μόνον θ' ἀγαπῶ ἐψιθύρισε ἡ νεανίς, καί ἡ μάμμη ἐσθέθη ἡμέρα, δακρύσασα μόνον διότι δέν ἠδυνήθη νὰ ἰδῇ πρὶν ἀπέλθῃ, τὸ τέκνον ὅπερ ἐλάτρενε.

Τῆς εἰρήνης ὑπογραφείσης, ἐπανῆλθεν πρῶτος ὁ Παῦλος ἐξ Ἀλγερίας καί ἐκαμάρωνεν ἐν τῷ περιπάτῳ ἐπιδεικνύων τὴν πλατεῖαν ἐρυθρὰν ζώνην του καί τὴν ὠραίαν γλαυκόχρουν βράκαρ. Ἄνευ ἀναβολῆς ἐζήτησε τὴν Μαρίαν παρὰ τῶν γονέων της, ἀλλ' ἡ νεανίς ἀπεποιήθη ῥητῶς δηλώσασα εἰς τοὺς οἰκειοὺς αὐτῆς ὅτι ἀμετάθετον ἔχει ἀπόφασιν νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν ἀνδρεῖον σηματοφόρον, ὅστις εἶχε μὴνύσῃ ὅτι ὅσον οὐπω ἔρχεται.

Ἡ ἐπάνοδος τῶν πυροβολητῶν ἐγένετο ἐν πομπῇ καί παρατάξει. Πάντες οἱ κάτοικοι συνελθόντες ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου, ὑπεδέξαντο τοὺς ἀνδρεῖους ἐπευφημοῦντες. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἐβάδιζεν ὁ Πασχάλῃς, ὑψωμένην ἔχων τὴν ἠκρωτηριασμένην χεῖρα καί διὰ τῆς δεξιᾶς κρατῶν τὴν σημαίαν κατεσπαργαμένην ὑπὸ τῶν σφαιρῶν. Πάντες ἦσαν συγκινημένοι καί ἐδάκρυον, ἔχοντες τὰ βλέμματα προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου παρασήμου τοῦ κοσμοῦντος τὸ πτῆθος τοῦ ἀνδρείου συμπολίτου των.

* *

Μετὰ ἓνα μῆνα ἡ Μαρία καί ὁ Πασχάλῃς ἐτέλεσαν τοὺς γάμους των, καί εὐθὺς μετέβησαν εἰς τὸ κοιμητήριον εἰς ἐπίσκεψιν τῆς γηραιᾶς μάμμης, τῆς γενναίας ἐκείνης πρεσβυτίδος. Περὶ τὸν μαρμαρίνον σταυρὸν τοῦ τάφου ἐφύοντο ἴα εὐοσμώτατα. Ὁ ἥλιος ἔδυεν εἰς τὸν ὀρίζοντα καί σιωπῇ ἄκρα ἐπεκράτει ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ χώρῳ. Ὁ Πασχάλῃς δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Ἡ Μαρία ἀπεμάκρυνεν αὐτὸν ἐκείθεν, ἵνα διασκεδάσῃ τὰς λυπηρὰς αὐτοῦ ἀναμνήσεις· διερχομένη δὲ πρὸ τοῦ μαυσωλείου ἐνδόξου τινὸς στρατηγοῦ ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντος, ἡ νεαρὰ σύζυγος ἀνέγνω χρυσοῖς γράμμασιν ἐγγεγλυμμένα ἐπὶ τοῦ μέλανος μαρμαρίου τάδε:

Τὸν ἔρωτα τὸν ἀκριφῆν κρατύνει
τοῦ ἥρωος τὸ δάκρυ.

[Ἐκ τῆς Γαλλικῆς].

Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΣ.

Ὁ Βάλτερ Σκὼτ τόσοσιν εἶχε συνειθίσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν, ὥστε μόλις ἀναλαβὼν ἀπὸ βαρυτάτης ἀσθένειας καί μόλις δυνάμενος νὰ κρατῇ τὴν γραφίδα ἤρξατο γράζων πάλιν. Μάτην ὁ ἰατρός συνεβούλευον αὐτῷ νὰ πάσῃ ἐργαζόμενος. — Νὰ μὴ ἐργάζωμαι; εἶπεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸν ἰατρὸν του· εἶνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ βάλῃ τις τὴν ἐφάνην τοῦ κερῆ ἐπάνω εἰς τὸ πῦρ καί νὰ τῆς εἴπῃ «Μὴ βράζῃς». Προσέθετο δὲ «Ἄν μείνω ἀργός, θὰ παραφρονήσω.»

ΔΙΑΓΝΩΣΙΣ
**ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΟΥ
 ΑΝΘΡΩΠΟΥ**
 ΕΚ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΑΥΤΟΥ ΓΡΑΦΗΣ

Ἐάν ζητήσωμεν νὰ ἐξιχνιάσωμεν πόθεν ἐπή-
 γασεν ἡ ἀρχὴ τῆς τέχνης, δι' ἧς ἐκ τοῦ εἶδους
 τῆς γραφῆς ἀνθρώπου τινὸς διαγιγνώσκεται ὁ
 ἴδιος αὐτοῦ χαρακτήρ, ἥτοι τῆς καλουμένης γρα-
 φολογίας, μεταφερόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν
 τῆς ἱστορίας τῆς γραφῆς ἐν γένει. Καὶ ἐν πρώ-
 τοις εἶνε φανερόν ὅτι δὲν δυνάμεθα ν' ἀναζητή-
 σωμεν τὰς ἀρχὰς τῆς γραφολογίας κατὰ τοὺς
 χρόνους καθ' οὓς τὰ μεμονωμένα σημεῖα τῆς γρα-
 φῆς ἐχαράσσοντο ἐπὶ λίθων ἢ μετάλλων καὶ
 ἐχρησίμευον κυρίως πρὸς δῆλωσιν τῶν διὰ τῶν
 μνημείων σημειωμένων ἱστοριῶν, ὅτε ἀκριβῶς ἢ
 ὀρισημένη μορφή ἐξηρτάτο ἀπὸ τῆς ποιότητος
 τοῦ ὕλικου καὶ τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἐπιτηδειό-
 τητος τοῦ χαρακτοῦ ἢ λιθοζόου. Αἱ τοιαῦται
 ἐπιγραφαί, ὡς εἰκός, οὐδόλως παρεῖχον ἀφορμὴν
 εἰς παρατήρησιν τῶν ἀτομικῶν ιδιοτήτων τῆς
 γραφῆς, ἐκτὸς τῶν περιστάσεων καθ' ἃς αὐταὶ
 δὲν ἐχρησίμευον πλέον εἰς παράστασιν γεγονότων ἢ
 ὀνομάτων ἐπὶ τῶν μνημείων, ἢ εἰς πλήρωσιν αἰ-
 σθητικῶν λόγων, ἀλλὰ, ὅπως συνέβη εἰς χρόνους
 πολλῶ μεταγενεστέρους καὶ λίαν προηγμέ-
 νους εἰς τὸν πολιτισμὸν, εἰς ταχῆϊαν εἰς τὸ κοι-
 νὸν ἀνακοίνωσιν ὀρισμένων ἡμερησίων γεγονότων,
 ἢ εἰς πλήρωσιν τῆς στιγμιαίας τῶν πολλῶν περιε-
 γείας, ὅπως τὰ καλούμενα graffiti ἐν Πομπηῶν.
 Τοιαῦται ἐπιγραφαί εἶνε ἀνάλογοι πρὸς τὴν συ-
 νήθη πλαγίαν γραφὴν.

Ἄμα τῆς τελευταίας ταύτης γραφῆς ἐν τῇ
 ἱστορίᾳ ἀναφανείσης, τούτεστιν ἅμα οἱ ἄνθρωποι
 ἤρξαντο γράφοντες ἐπὶ μαλακῆς οὐσίας, οἷον λι-
 νῶν ὑφασμάτων, δέρματος, ἢ παπύρου, ἀναφαί-
 νονται καὶ οἱ ἰδιωτισμοὶ περὶ τὸν χαρακτήρα τῶν
 γραφόντων. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς περιόδου ταύτης
 ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν δύο τινα. Ἐφ' ὅσον δηλ.
 ἡ γραφὴ ἦτο κτῆμα ἀποκλειστικὸν τάξεως τινος
 ὀρισμένης ἀνθρώπων καὶ ἐφ' ὅσον οὐδὲν ἕτερον
 μέσον ὑπῆρχε πρὸς μεταβίβασιν καὶ πολλαπλα-
 σιασμὸν τοῦ γραπτοῦ λόγου, ἀπαραίτητον δὲ προ-
 σὸν τῆς γραφῆς ἦτο ἡ ὠραιότης αὐτῆς καὶ τὸ
 εὐανάγνωστον, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ γραφὴ ἦτο μάλ-
 λον ὁμοιόμορφος, καίτοι δι' αὐτῆς παρεῖχετο μεί-
 ζων ἀφορμὴν πρὸς τὴν ἀτομικὴν τῶν γραφόντων
 ἰδιορρυθμίαν ἢ διὰ τῆς κυρίας τῶν μνημείων γρα-
 φῆς. Ἐνεκα τοῦ λόγου δὲ τούτου αἱ παλαιότα-
 ται ἐπὶ τοῦ παπύρου γραφαί καὶ τὰ μεσαιωνικὰ
 χειρόγραφα τῶν μοναχῶν ὑποδεικνύουσι μᾶλλον
 τὸ γενικὸν πνεῦμα τῆς ὅλης τάξεως τῶν γραφόν-
 των παρὰ τὸ ἀτομικὸν ἐκάστου γραφέως, εἰς τινὰς
 δὲ περιστάσεις ἀντιπροσωπεύουσι καὶ αὐτὸ τὸ
 πνεῦμα τῶν χρόνων καὶ τὴν σύγχρονον τροπὴν

τῆς τέχνης. Ἡ γραφὴ ἐπομένως κατὰ τὰς χρο-
 νικὰς ταύτας περιόδους ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζω-
 γραφικῆς, καὶ κατὰ συνέπειαν πολὺ ὀρθῶς γίνεται
 λόγος περὶ καρολινικῆς, ῥωμανικῆς καὶ γοθτικῆς
 γραφῆς. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τὸ αὐτὸ
 καὶ περὶ τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ γραφὴ εἶχε κα-
 ταστῆ κτῆμα πάγκοινον, καὶ, ὅπως εἰς τὴν ἀκ-
 μὴν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων, δὲν
 ἐχρησίμευον ἀποκλειστικῶς μόνον πρὸς δημοσίους
 ἀνάγκας, εἶτι δὲ μᾶλλον τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ
 τυπογραφικὴ ἀντικατέστησεν τὴν γραφὴν εἰς ἔργα
 ἐκτενῆ καὶ προωρισμένα διὰ τὴν δημοσίευσιν, ὅτε
 ὁ γραπτὸς λόγος, περιορισθεὶς ἀποκλειστικῶς εἰς
 τὰς ἰδιωτικὰς ἀνάγκας, ἔλαβε μεγίστην διάδο-
 σιν, ὅπως π. χ. κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναγεν-
 νήσεως καὶ τῶν ἀνθρωπιστῶν. Ἐξαιρουντες λοι-
 πὸν ἔχνη τινὰ τῆς γραφολογίας, ἀνευρισκόμενα
 εἰς τὴν ἀρχαιότητα, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι
 τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν χρόνων
 τούτων καὶ ὅτι ἡ γραφολογία εἶνε κυρίως ὄψιμον
 ἄνθος τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως.

Καίπερ ἡ διαφορὰ τῆς γραφῆς ἐκάστου ἀτό-
 μου παρατηρήθη καὶ ὑπὸ τῶν λεπταισθητῶν ἀρ-
 χαίων Ἑλλήνων, οἵτινες ἐξ αὐτῆς ἐξήγαγον καὶ
 συμπεράσματα, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰπώμεν
 μετὰ βεβαιότητος ὅτι αἱ ἰδέαι αὐτῶν περὶ γρα-
 φῆς καὶ χειρογράφων ἔχουσι γραφολογικὴν σημα-
 σίαν. Πρῶτος ὁ Σουετώνιος ἀναγράφει παρατή-
 ρησιν ἔχουσαν καθαρῶς γραφολογικὴν ἔννοιαν.
 Οὗτος δηλ. ὁμιλῶν περὶ τοῦ Αὐγούστου, λέγει ὅτι
 ὅταν οὗτος ἔγραφε ποιήματα, ὧν οἱ στίχοι ἦσαν
 μακροὶ καὶ δὲν περιελαμβάνοντο εἰς μίαν καὶ μό-
 νην γραμμὴν ἕκαστος, δὲν ἤρχιζεν ἀπὸ ἄλλης
 γραμμῆς, ἀλλ' ἔγραφε τὸ περισσεῦον τοῦ στίχου
 ὑπὸ τὸ ἄκρον τοῦ πρώτου καὶ διὰ γραμμῆς κεκαμ-
 μένης ὑπεδείκνυε ὅτι τὸ τμήμα τούτο ἀνήκει εἰς
 τὸν προηγούμενον στίχον· πρὸς τοῦτοις δὲ ἔγραφε
 τὰς λέξεις ἠνωμένες μετ' ἀλλήλων καὶ στενότα-
 τα συμπεπικνωμένες. Ἀλλ' ὁ Σουετώνιος δὲν ἔ-
 δωσε καὶ τὸν λόγον τῆς παρατηρήσεως ταύτης,
 ὅν οἱ νεώτεροι γραφολόγοι ἐξηγοῦσιν ὡς ἐξῆς: τὸ μὲν
 ἐπαλλήλως γράφειν τοὺς στίχους καὶ τὸ προσθέ-
 τειν ὑπ' αὐτοὺς λέξεις ὑποδεικνύει πνεῦμα οἰκο-
 νομικόν, τὸ δὲ συνδέειν αὐτὰς πικνωδῶς, πνεῦμα εἰς
 μέγαν βαθμὸν λογικὸν καὶ πρακτικόν. Τὰ σημεῖα
 λοιπὸν τῆς γραφῆς ἐπιβεβαιοῦσιν ὅ,τι εἶνε γνω-
 στὸν ἐκ τῆς ἱστορίας περὶ τοῦ Αὐγούστου.

Μετὰ τὸν Σουετώνιον παρέρχονται πολλοὶ
 αἰῶνες μέχρις οὗ ἀπαντήσωμεν νέαν τινὰ γραφο-
 λογικὴν παρατήρησιν. Ἀκαταλλήλοτατος δὲ χρό-
 νος πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἦτο ἡ ἐχθρὰ τοῦ
 πολιτισμοῦ μετανάστευσις τῶν ἐθνῶν καὶ ὁ
 πτωχότατος εἰς γραπτὰ ἔργα μέσος αἰὼν. Κατὰ
 τοὺς χρόνους ὅμως τῆς ἀναγεννήσεως οὐ μόνον
 ἀπαντῶμεν τὴν ῥοπήν εἰς γραφολογικὰς παρατη-
 ρήσεις ὡς δείγμα χρόνων καθ' οὓς τὸ γράφειν ἦτο

λίαν διαδεδομένον, ἀλλ' ἀνευρίσκομεν καὶ τὰς
 πρώτας περὶ τῆς τέχνης ταύτης συγγραφάς.

Μετὰ βιβλιάριον οὐχὶ τόσῳ γνωστὸν, ἐκδοθὲν κα-
 τὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος καὶ φέρον
 τὸν τίτλον Prosperi Aldorisci ideographia, ἐξεδόθη ἐν
 ἔτει 1622 τομίδιον τι εἰς τέταρτον
 ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐκ Βολωνίας ἱατροῦ καὶ καθη-
 γητοῦ Camillo Baldo, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν
 «Trattato comme de una lettera misciva
 si cognosca la natura e qualità del scrit-
 tore. (Ἐγχειρίδιον περὶ τοῦ πῶς δύναιται τις νὰ
 διαγνώσῃ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ γρά-
 φοντος ἐκ μιᾶς καὶ μόνης ἐπιστολῆς). Τοῦ ἔργου
 τούτου ἐξεδόθη ἐν Βολωνίᾳ καὶ μετάφρασις εἰς τὸ
 λατινικὸν ἐν ἔτει 1664, καὶ κατὰ συνέπειαν ὁ
 συγγραφεὺς ἐσκέφθη καὶ περὶ διαδόσεως τοῦ ἔργου
 αὐτοῦ καὶ πέραν τοῦ ἰταλικοῦ κοινοῦ. Πόσον με-
 τεδόθη τὸ ἔργον, ὅπερ ἄλλως δι' ὀλίγων σημείων
 γραφῆς ἐξήτει νὰ χαρακτηρίσῃ τὸν γράφοντα, δυ-
 σκόλως δυνάμεθα σήμερον νὰ εἰπώμεν. Φαίνεται
 ὅμως πιθανόν ὅτι ἕκτοτε ἤρξατο συνεχῆς τις πα-
 ράδοσις καὶ προσπάθεια πρὸς πρακτικὴν χρησι-
 μοποίησιν τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ Camillo Baldo,
 ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, μέχρι τοῦ τέλους τῆς παρελθούσης
 ἑκατονταετηρίδος χωρὶς ὅμως νὰ δημοσιευθῇ καὶ
 ἔργον τι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἢ νὰ σχη-
 ματισθῇ τέλειόν τι σύστημα γραφολογίας.

Ὁ Lavater, Ἑλβετὸς ἱερεὺς καὶ ἠθογνώ-
 στης διάσημος, χωρὶς πιθανῶς νὰ ἔχη γνώσιν τῶν
 ἀθερῶν τούτων παρατηρήσεων, ἤρξατο μό-
 νος σπουδαζῶν τὰς γραφὰς τῶν διαφόρων ἀν-
 θρώπων καὶ συγκρίνων αὐτὰς πρὸς τὴν φυσιογνω-
 μίαν αὐτῶν. Εἰς τὰς παρατηρήσεις του δὲ ταύ-
 τας ἐβαδίζε κατὰ σχέδιον ὀρισμένον, τὰ δὲ
 συμπεράσματά του ἦσαν ἐμπληκτικὰ. Ἐπιθεωρῶν
 ἀκριβέστατα τὰς ποικίλας κάμψεις καὶ κινήσεις
 ὄσας ἐκτελεῖ ἡ χεὶρ καὶ οἱ δάκτυλοι ἐν τῷ
 γράφειν, παρατηρεῖ ἐπιμελῶς τὰ οὐσιώδη καὶ
 τυχαῖα συστατικὰ τῶν στοιχείων τοῦ ἀλφαβῆ-
 του, τὴν μορφήν αὐτῶν καὶ στρογγυλότητα, τὸ
 ὕψος καὶ πλάτος, τὴν θέσιν αὐτῶν καὶ τὴν σύν-
 δεσιν πρὸς τοῦτοις δὲ τὰ κενὰ τὰ μεταξὺ στοι-
 χείων καὶ γραμμῶν, τὴν κάθετον ἢ λοξὴν ἀμ-
 φοτέρων διεύθυνσιν, τὴν καθαριότητα καὶ τὴν
 διαφαινομένην εὐκολίαν ἢ δυσχέρειαν περὶ τὴν
 γραφὴν τῶν γραμμάτων. Ἀλλ' ὁ Lavater, ἐπε-
 ξεργασθεὶς τὰς παρατηρήσεις του μᾶλλον θεωρη-
 τικῶς καὶ ἀπὸ ἀπόψεως στηριζομένης μᾶλλον εἰς
 τὸ γενικὸν αἰσθημα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαγάγῃ
 καὶ ἀκλονήτους νόμους. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ ὁ λό-
 γος δι' ὃν ὁ Goethe δὲν εἰσεχώρησε βαθύτερον
 εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ἰδιάζοντος τῶν διαφόρων
 γραφῶν, καίτοι συνεπέφερε καὶ οὗτος συμβολὴν
 εἰς τὸ ἔργον τοῦ Lavater καὶ ἔδειξε μέγα ἐνδι-
 αφέρον εἰς τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ. «Ὅτι ἡ
 γραφὴ» λέγει ὁ Goethe «ἔχει σχέσιν στενὴν

πρὸς τὸ ἀντιληπτικὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν χα-
 ρακτήρα αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐξ αὐτῆς δυνάμεθα νὰ
 λάβωμεν ἔστω καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν τί εἶνε ἄν-
 θρωπὸς τις, τί πράττει καὶ πῶς αἰσθάνεται, εἶνε
 γεγονός ἀναμφισβήτητον, ὅπως ἐπίσης εἶνε κα-
 τάδηλον, ὅτι ἔχει στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν ἀτο-
 μικότητα προσώπου τινὸς οὐ μόνον ἢ μορφήν αὐ-
 τοῦ καὶ οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου, ἀλλὰ καὶ
 οἱ μορφασμοὶ καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς καὶ αἱ κινή-
 σεις τοῦ σώματος. Καὶ ἠδύνατο μὲν τις ἐπὶ τοῦ
 θέματος τούτου νὰ εἰσέλθῃ εἰς λεπτομερείας,
 ἀλλὰ τοῦτο ἤθελεν εἶνε ἀδύνατον κατὰ μεθοδικὴν
 ἀλληλουχίαν καὶ συνευρισμὸν... Ἐπειδὴ ὅμως
 τὸ πρᾶγμα εἶνε λίαν πολὺπλοκον καὶ ἐπειδὴ κυ-
 μαινεται τις ἐν ἀμφιβολίᾳ πῶς νὰ προσδέσῃ τὸν
 Ἀριάδνειον μίτον δι' οὗ θὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς τὸν
 λαβύρινθον τοῦτον, ἐνεκα τούτου μόνον ὀλίγα
 τινὰ δύναιται νὰ εἰπῇ χωρὶς νὰ ἐκταθῇ λίαν
 μακρὰν.» Ἦτο δὲ λίαν φυσικὸν νὰ διακινήθῃ
 ζωηρῶς τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τῆς γραφῆς ἐν χρό-
 νοις καθ' οὓς ἡ ἀλληλογραφία διασήμεν καὶ μὴ
 ἀνδρῶν ἔλαβε τοιαύτην ἔκτασιν καὶ σπουδαιό-
 τητα. Ἀλλὰ δὲν ἐγένοντο συγχρόνως καὶ προ-
 σπάθειαι πρὸς σπουδὴν τῆς γραφολογίας, τούλα-
 χιστον μεταξὺ τῶν λογίων ἐν Γερμανίᾳ.

Τὸ διαφέρειν πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ χαρακτῆρος
 τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς γραφῆς ὑπέρβη ζωηρὸν καὶ
 ἄμεσον ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρού-
 σης ἑκατονταετηρίδος. Μεταξὺ δὲ ἄλλων πολ-
 λῶν μνημονεύομεν ἐνταῦθα τῆς ἐν ἔτει 1812 ἐκ-
 δόσεως βιβλίου ὑπ' ἀγνώστου τινός, ἐπιγραφομέ-
 νου L' art de juger du caractère des hom-
 mes par leur écriture, (Paris εἰς 8^{ον}) μετὰ
 12 χαλκογραφῶν, ἐν ᾧ δι' ἐλλόγου συγκριτι-
 κῆς καλαισθησίας ἐφέροντο παραλληλισμοὶ τῶν
 ἱστορικῶν χαρακτήρων πρὸς τὰ χειρόγραφα αὐ-
 τῶν. Μετὰ τὸ βιβλίον δὲ τοῦτο κυρίως ἡ Γεωρ-
 γία Σάνδη ῥιφθεῖσα εἰς τὴν σπουδὴν καὶ σύγκρισιν
 τῶν χειρογράφων πρὸς ἰδίαν εὐαρέσκειαν καὶ
 χωρὶς νὰ δημοσιεύσῃ τι, μᾶλλον αὐτομάτως καὶ
 εἰς οὐδὲν σύστημα στηριζομένη, οὔτε ἔχουσα ἄλ-
 λο τι ὑπ' ὄψιν της, ἐφθασεν εἰς συμπεράσματα
 ἐμπληκτικώτατα, κατ' οὐδὲν ὑπολειπόμενα ὡς
 πρὸς τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν λεπτὴν αἰσθησιν τῶν
 τοῦ Λαβάτερ. Κατὰ τὸν αὐτὸν ὅμως χρόνον ἐνη-
 σχολήθη μετ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος καὶ
 ἄββας τις, Φλανδρῖνος καλούμενος, ὀρηκθῆς πι-
 θανῶς ἐκ τινῶν παραδόσεων τῆς τάξεως τῶν κλη-
 ρικῶν, καθόσον οἱ Ἰησοῦται πρὸς ἐπίτευξιν πῶν
 σκοπῶν αὐτῶν μετεχειρίζοντο εἰδὸς τι κριτικῆς
 πρὸς διάγνωσιν τῶν χειρογράφων, στηριζομένης
 ἐπὶ τινῶν ὀρισμένων σχημάτων. Παρὰ τῷ Φλαν-
 δρίνῳ λοιπὸν τούτῳ εὐρίσκομεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς
 ἐκδαστήσεις τῶν παραδόσεων τῶν ἀναγομένων
 μέχρι τοῦ πρὸ μικροῦ μνησθέντος Καμίλλου Βάλ-
 δου, ἀφ' ἑτέρου δὲ σαφεῖς καὶ εὐδιαγνώστους τὰς

ἀρχὰς ἐπιστημονικῆς συστηματοποιήσεως τῆς γραφολογίας. Ὁ Φλανδρίνος κατώρθωσε νὰ ὀρίσῃ σειράν σπουδαίων ιδιωτισμῶν τῆς γραφῆς, ἐξ αὐτῶν δὲ νὰ ἐξαγάγῃ συμπεράσματα, ἔχων ἤδη παρὰ τῶν προτέρων ἐτοιμὴν ἐτέραν σειράν τυπικῶν σημείων ἐκ τῶν σπουδαιότερων, οἷα τὰ σημεῖα τῆς εὐκαιοσύνης, τοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ συνειρμού τῶν ιδεῶν, τῆς κουφότητος, τῆς δειλίας, τοῦ εὐφαντάστου, τῆς ῥοπῆς πρὸς τάξιν, τῆς φιλαργυρίας, τῆς σπατάλης, τῆς πλήρους ἀξιώσεων ματαιοδοξίας, τῆς μικρολογίας, τῆς ἀπλότητος. Ἐπὶ τῶν βάσεων δὲ τούτων στηριχθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ Φλανδρίνου παρορμηθεὶς προσωπικῶς αὐτοῦ φίλος ἀββᾶς Μισσόν (Michon) κατέστη διάσημος ἕνεκα τῶν διαφορῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, καθόσον καὶ τὸ σύστημα ἐπεξεργάσθη καὶ ἐπέξετενε, καὶ διὰ διαφορῶν δημοσιογραφικῶν ἐργασιῶν προσπαθήσας νὰ παραστήσῃ, κατέδειξε τὴν ὀρθότητα αὐτοῦ δι' εὐρείας πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀρχῶν τῆς γραφολογίας. Ὡστε πρῶτος ὅστις ἐθεμελίωσε ἀληθῆς καὶ ὀρθὸν σύστημα κριτικῆς τῶν χαρακτῆρων τῆς γραφῆς θεωρητικῶς ὁ ἀββᾶς Μισσόν, οὕτινος ἕνεκα τούτου εἶνε μεγίστη ἡ ὑπόληψις ἐν τοῖς γραφολόγοις.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος τὸ διαφέρον τοῦ κοινοῦ ὡς πρὸς τὴν γραφολογίαν διηγήθη καὶ ἐν Γερμανίᾳ, ἔνθα καὶ πρότερον εἶχον ἐκδοθῆ ἐν διαφορῶν περιοδικῶν συγγραμμάσι ἀσήμαντοὶ τινες πρόδρομοι διατριβαί. Διηγήθη δὲ τὸ διαφέρον διὰ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Σάξονος Ἀδόλφου Henze, ὅστις πρὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐπὶ τοῦ Μισσόν ἐδημοσίευσεν χιλιάδας κριτικῶν συγκρίσεων χειρογράφων. Ὁ διαφέρων οὗτος ἀνὴρ καὶ ὡς ἀπαράμιλλος δικαστικὸς γραφογνώστης ὠφελιμώτατος, ἔκρινεν ἐν τῇ «Εἰκονογραφημένη ἐφημερίδι τῆς Λειψίας» περὶ τὰς 70,000 γραφῶν, ἕνεκα τούτου δὲ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἐντύπωσις τῆν παρήγαγε διὰ τῶν δημοσιευμάτων τούτων. Ὅταν δὲ ὁ Μισσόν εἰργάζετο εἰς ἐπεξεργασίαν τοῦ συστήματός του, μετέβη πρὸς αὐτὸν ἐκ Παρισίων ὅπως λάβῃ πληροφορίας περὶ τῆς μεθόδου καὶ διδαχῆς πολλὰ. Ὁ Henze παρέπεμψεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἔτει 1863 ἐκδοθὲν ἔργον του «Ἡ χειρογραφομαστική ἡτοι, διδασκαλία τῆς σημασίας τῆς γραφῆς». Τὸ βιβλίον τοῦτο, καίτοι περιέχον 300 σελίδας καὶ 1000 περίπου πανομοιότυπα γραφῶν, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τίποτε, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Μισσόν οὐδόλως ἠδυνήθη νὰ ὠφεληθῆ ἐξ αὐτοῦ. Ἡ τέχνη ἐπομένως τοῦ Henze συνετάφη μετ' αὐτοῦ ἅμα ἀποθανόντος.

Ὡς αἴτιον τῆς δυσαναλογίας ταύτης μεταξὺ ἀποτελεσματικῆς πράξεως, ἀγούσης εἰς λαμπρὰ ἀποτελέσματα, καὶ ἀνεπαρκῶς θεωρίας θεωρητικῆς τὸ ὅτι ὁ Henze εἰς τὰς κρίσεις του ὠδη-

γεῖτο μᾶλλον ἐκ τοῦ αἰσθήματος καὶ ἐξ ἐμφύτου τινὸς ιδιοφυίας, καθ' ὅσον δὲν ἔκρινεν ἐξ ὠρισμένων σημείων, ἀλλὰ κατὰ τὴν γενικὴν αἰσθησιν καὶ ἐντύπωσιν τῆν προὔξεναι αὐτῷ τὸ χειρόγραφον. Ὅταν λοιπὸν οὗτος γράφῃ ἐν τῷ βιβλίῳ του ὅτι ἡ δεῖνα γραφὴ εἶνε ιδιότροπου τινός, ἢ ἄλλη ἐτέρου εὐαισθητοῦ, ἢ ἄλλη φυλαργύρου, ἢ ἄλλη φιλέριδος κ.τ.λ., χωρὶς νὰ ὀρίξῃ καὶ τὰ ὠρισμένα σημεῖα ἀφ' ὧν ὠδηγεῖται εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, τοῦτο δεικνύει ὅτι ὁ Henze φύσει εἶχεν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος λίαν εὐαίσθητον διακριτικότητα. Εἰς ταύτην δὲ τὴν ἔλλειψιν τοῦ Henze προστίθεται καὶ ἐτέρα τις πολλῶν μερίων, ὅτι δηλ. οὗτος ἐνίοτε ἐκ μικροτάτου μόνου ἀριθμοῦ, ἐκ τριῶν μόνις ἢ τεσσάρων γραπτῶν χαρακτῆρων ἢ ιδιοτροπιῶν γραφῆς τινος ἠδύνατο νὰ κάμῃ διάγνωσιν, πολλῶν δὲ ἀπέχετο νὰ καταδείξῃ ὡς ἐν φωτογραφικῇ εἰκόνι τὸν ὅλον χαρακτῆρα ἀνθρώπου τινός, ὅπως κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Μισσόν. Αἱ ἔλλειψεις αὗται τοῦ Henze, ὡς εἰκόσ, δὲν εἶχον παρατηρηθῆ ποσῶς πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μισσόν, τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον ἐκεῖνος ἐζήτησε νὰ συγκαλύψῃ ταύτας διὰ γλώσσης πομπώδους, ἧτις συχνότατα μὲν ἐπιτυχάνει καὶ ὑποβοηθεῖ τὸ αἶσθημα, ἄλλοτε ὅμως μᾶλλον συγχέει ἕνεκα τῆς παραδοξότητος αὐτῆς. Οὕτω π. χ. ὑπὸ δείγμα χειρογράφου τινος ἐπιστολῆς ἀνεγινώσκουσαν: «μακροσκελὴς ἀδιαφορία» ἢ «ἡχὸς αὐλοῦ ἐκ πτηναρίου τρίζοντος, καθημένου παρὰ τὰς ὄχθας βύακος βριθόντος ἐκ μυωσσιδίων.» Ἐπιτυχῆς εἶνε ὁ ἐξῆς χαρακτηρισμὸς «Γραφὴ ἀνδρική μὲ γυναικεῖαν διάθεσιν καὶ γλώσσαν ἐν ἡμέρᾳ ἑορτασίμῳ» καὶ ἡ ἐξῆς. «Ἡ γραφὴ αὕτη; Ἥχοι πιφύρου, ὄροσόνωπος ὡς ἀρτιφυῆς χλόη καὶ ἐρασμία ὡς σπινθῆρες πυγολαμπιδίων, αἵτινες μόνον κατὰ τὰς ἐκαρινὰς ἡμέρας δύνανται νὰ ἀπολαύσῃ τῆς ὑπάρξεως. Τρυφερός ἡμερος, γλυκεῖα ἐλπίδες. Φυσιογνωμικὸν νυμφίου, οὕτινος τὸ στόμα κατεπονήθη ἐκ τοῦ διηνεκοῦς μειδιάματος.»

Ὁ Μισσόν ἠκολούθησεν ὅλως ἄλλην διεύθυνσιν, βαδίσας ὁδὸν καθαρῶς λογικὴν καὶ θεῖς πρὸ αὐτοῦ ὡς βᾶσιν τὸ ἐξῆς ζήτημα: Δύνανται ὠρισμένοι ιδιότητες τοῦ ἀνθρώπου νὰ κατοπτρισθῶσιν ἐν τῇ γραφῇ καὶ δύνανται αἱ αὐταὶ ιδιότητες εἰς διαφορῶν ἀνθρώπων νὰ ἀποτυπῶνται ἐν ταῖς γραφαῖς αὐτῶν διὰ τῶν αὐτῶν ἀμεταβλήτων σημείων; Ἀπαντήσας εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην καταφατικῶς, ἐζήτησε διὰ τῆς συγκρίσεως καὶ παραβολῆς χιλιάδων χειρογράφων, προσώπων γνωστῶν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς ἄλλους, ν' ἀνεύρῃ τὰ ἰδιάζοντα σημεῖα, ἅτινα ἀναλογοῦσι πρὸς τὰς ἐκάστοτε ιδιότητας, ἐπὶ τούτων δὲ ἀνήγειρε τὸ οἰκοδόμημά του. Ἐνεκα τούτου τὸ σύστημα αὐτοῦ καθὼς καὶ τὰ σημεῖα ἅτινα ἐν μέρει παρέλαθεν οὗτος παρὰ τοῦ

Φλανδρίνου, εἶνε διδασκτικώτατα καὶ μόνον ἀπὸ τούτου δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ γραφολογία ὡς πᾶσα ἄλλη ἐπιστήμη ἐγένετο διδασκτική. Ἐνεκα τούτου ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσι χιλιάδες γραφολόγων, ἢ δὲ γραφολογία εἶνε πρᾶγμα πασίγνωστον καὶ ἐν γενικῇ χρήσει, ἰδίως δὲ εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν κοινωνίαν τῆς βορείου Γαλλίας. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς γαλλικῆς Ἑλβετίας, ἐνῶ ἡ γραφολογία ἐν Γερμανίᾳ μόνις πρὸ μικροῦ ἤρξατο νὰ κινή τὸ διαφέρον. Χαρακτηριστικώτατον δὲ τῆς διαδόσεως τῆς γραφολογίας ἐν Γαλλίᾳ εἶναι ὅτι ὁ Φίγαρο τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1885, ἦτοι τῆς παραμονῆς τῶν ἐκλογῶν, ἐδημοσίευσεν ἐν φιλολογικῇ αὐτοῦ παραρτήματι τὰς ὑπογραφὰς ὄλων τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν καὶ κρίσεις ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτων, στηριζομένης ἐπὶ τῆς ὑπογραφῆς ἐκάστου καὶ ἄλλων γραπτῶν σημείων. Ἐν γένει δὲ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τῆς γραφολογίας τοῦ Μισσόν ὅτι ἐὰν αὕτη δὲν περιεῖχε τι τὸ ὀρθὸν δὲν ἤθελεν εὐρεῖ τοιαύτην διάδοσιν κατὰ τὰ 15 ἔτη τῆς ὑπάρξεώς της.

(Ἔπειτα συνέχεια).

ΕΝΟΦΑΝΗΣ.

ΛΟΓΙΟΙ ΚΑΙ ΛΑΟΣ

Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τὰ γράμματα ἐδίδασκον εἰς τοὺς ὑποδούλους Ἕλληνας οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Ἐκ τῆς ἱστορίας δὲ γινώσκουμεν ὅποιοι τινες ἦσαν οὗτοι, θερμουργότατοι καὶ ἀκαταπόνητοι ἄνδρες, ἀγωνιζόμενοι νὰ δημιουργήσωσιν Ἑλλάδα ἐν ταῖς καρδίαις μέχρις οὗ ἐπέλην ἡ κατάλληλος ὥρα νὰ δημιουργήσωσιν ἐλευθέραν Πατρίδα ἐπὶ τοῦ δεδουλωμένου ἐδάφους. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν χαρακτηριστικώτατην ἐκείνην εἰσφορὰν τοῦ Γεωργίου Γενναδίου τῷ 1826 ἐν Ναυπλίῳ ὅποτε κενώσας ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τὸ ἰσχνὸν αὐτοῦ βαλάντιον εἶχεν ἀνακράξῃ:

— Ἴδου ὅ,τι ἔχω, τὸ προσφέρω εὐχαρίστως! ἀλλ' οὐχί, ἐψεύσθην, δὲν προσέφερον εἰσέτι τὸ πᾶν. Ἐχὼ καὶ ἄλλο τι νὰ προσφέρω, καὶ προσφέρω ἑμαυτόν. Τίς θέλει νὰ μὲ ἐνοικιάσῃ ὡς διδάσκαλον τῶν τέκνων του ἐπὶ τέσσαρα ὅλα ἔτη; ἂς καταβάλλῃ ὅσον θέλει ὡς τίμημα ἢ ὡς ἐνοίκιον τῶν διδασκαλικῶν κόπων μου καὶ ἀμέσως τὸν ἀκολουθῶν.

Ἄλλ' ὁ τελειότατος τύπος τοῦ Ἕλληνος λογίου τῶν χρόνων ἐκείνων εἶνε ὁ Κοραῆς. Τὸ κατικὸν γερόντιον ὅπερ ἔκυπτε νυθημερὸν πρὸ τῶν κειμένων τῶν ἐλλήνων συγγραφέων διεπλέγετο ὑπ' ἀληθοῦς λατρείας πρὸς τὴν Πατρίδα. Ἡ χιὼν τῆς κεφαλῆς δὲν ἔσβεσεν οὐδαμῶς τὸ πῦρ τῆς καρδίας· δὲν εἶχε δὲ πλάσῃ κενὸν εἶδωλον πατρίδος ἐκ φρασεϊδίων ἀρχαίων πρὸ τοῦ ὀ-

ποίου νὰ γονυκλιτῆ ὡς πολλοὶ μετ' αὐτὸν περιορίζοντες πᾶσαν τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην τῶν εἰς τὸν ἄγονον θαυμασμὸν λέξεων τινῶν. Ὁ Κοραῆς τὴν ἀληθῆ Ἑλλάδα ἠγάπα, τὴν Ἑλλάδα ἧτις ἔπρεπε ν' ἀναβιώσῃ, διὰ τοῦτο δὲ δὲν ἤρκετο ἐκδιδοῦς, σχολιάζων καὶ προσιτοῦς καθιστῶν τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς, ἀλλὰ διὰ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν Προλεγομένων ὑπεξέκαιε τὸ φρόνημα, ἀνερρίπιζε τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων. Ὁ ἀνὴρ ὅστις εἶπε: «Ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ πατρίδος ὅ,τι μοῦ λείπει ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τὸ ἀποπληρόνει ἡ καρδία», ὁ ἀνὴρ ὅστις ἐκπνέων ἀνεφάνει τὴν λέξιν Πατρίς, οὕτω πάντως θὰ εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ Γένους.

* *

Πόσον ἀπότομος εἶνε ἡ μετάβασις ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ὧν ἡ μεγάλη τοῦ νοῦ ἀνάπτυξις δὲν καθίστα ἀτροφικὴν τὴν καρδίαν, εἰς τοὺς σήμερον λογίους, καθηγητὰς ἢ ἐπιστήμονας!... Ὅπως κατὰ τὸν ζοφερὸν μεσαιῶνα οἱ χωροδεσπότες ἐντὸς τῶν ὄγκωδων τῶν πύργων ἐγκλειόμενοι ἐθεώρου ἀπαθῶς ὑπὸ τὰ παράθυρα τῶν τοὺς δουλοπαροίκους βρακενδύτους καὶ λιμώττοντας ὁμοίως οἱ σήμερον τῶν γραμμάτων ἢ τῆς ἐπιστήμης τιμαριώται ἀπροσπέλαστοι καὶ διὰ τείχους ἀπὸ τοῦ λαοῦ κεχωρισμένοι οὔτε ψυχία κἄν ῥίπτουσι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς πλουσίας τραπέζης. Τὸ ταλαίπωρον πλῆθος ἔχει ἀνάγκην ἀρωγῆς, ἔχει ἀνάγκην προστασίας, ἀλλ' οἱ αὐθένται ἀπαξιούσι νὰ μεριμνήσωσι περὶ αὐτοῦ, οἱ αὐθένται θεῶνται ἀταράχως τὴν οἰκτρότητά του!...

Ἄλλ' ὅπως αὐξάνει ἡ εὐθύνη τῶν ἀξιοματικῶν ὅσον ἀνώτερος εἶνε ὁ βαθμὸς τῶν, δὲν αὐξάνει ἄρα γε καὶ ἡ εὐθύνη τῶν λογίων ὅσον ὑψηλότερον ἀπὸ τῶν κάτω στρωμάτων ἀνέλθωσι διὰ τοῦ πνεύματος; Ἄν εἶνε καθῆκον φιλανθρωπίας ἢ συμπάθειας εἰς ἀνάπηρὸν τινα παρερχόμενον, ἂν εἶνε καθῆκον νὰ σπεύσῃ τις εἰς βοήθειαν τυφλοῦ ὃν ἀπειλεῖ ἄμαξα, ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαύνουσα δὲν ἐπιβάλλεται ὡς καθῆκον ἢ περὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως τοῦ λαοῦ μέριμνα τῶν λογίων;

Ποῖοι λοιπὸν ἂν μὴ οὗτοι θὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἔθνους τῶν; Ποῖοι ἄλλοι θὰ φωτίσωσι καὶ θὰ παιδαγωγήσωσιν αὐτό; Ὁ Χριστὸς ἐξέφρασε τὴν γνώμην του περὶ τῶν κρυπτόντων τὸν λύχον ὑπὸ τὸ μῦθιον. Τί θὰ ἔλεγε ἄρα γε περὶ τῶν συρόντων τὴν σοφίαν αὐτῶν νυθημερῶν εἰς τὰ καφενεῖα καὶ τὰ ζαχαροπλαστεῖα; Τὸ λοιπὸν ἔθνος ἐργάζεται καὶ μοχθεῖ παλαιὴ ἐν τῷ πελάγει κατὰ τῆς τρικυμίας καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς κατὰ τοῦ ἀύχμηρου ἐδάφους, ὑλοτομεῖ ἢ σφυρηλατεῖ, ἀποτελεῖ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας, ἀλλ' οὗτοι τί πράττουσιν ὑπὲρ τοῦ ὅλου ἔθνους; νομίζουσιν ἰκανὸν τὸ ὅτι διδάσκουσιν ὀλίγας ὥρας τῆς ἐβδομάδος;

Καθῆκον αὐτῶν ἔχουσι νὰ δειξῶσι διὰ τοῦ παραδείγματος ὅτι ἡ καίριος καθιστᾷ μεγάλου φρονος τοὺς μύστας αὐτῆς. Καθῆκον αὐτῶν εἶναι ν' ἀνυψώσωσι τὸ φρόνημα τοῦ ἔθνους, νὰ φωτίσωσι καὶ διδάξωσι τὸ πλῆθος, νὰ ποδηγετήσωσι τὴν σύγχρονον γενεάν ἐπὶ μεγάλα ἔργα, νὰ ἤλεκτρίσωσι τοὺς νεαρκωμένους, νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὰ στήθη τῶν ἀτόλων πίστιν περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος, ν' ἀναδειχθῶσιν ἐπίλεκτοι σημαίοφοροι τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου αὐτῆς.

Εὐτυχῆ τὰ ἔθνη τὰ τυχόντα τοιούτων ἀνδρῶν! Καὶ μόνον τὸ γεγονός, ὅτι ἠδυνήθησαν νὰ παραγάγωσιν ἐκ τῶν σπλάγγων τῶν ἀποστόλου τῆς ἔθνικῆς τῶν ἀποκαστάσεως, ἡ κοινωνικῆς ἀναπλάσεως, ἀποδεικνύει ὅτι τὰ ἔθνη ταῦτα εἰσι προωρισμένα νὰ ζήσωσι ὑπὸ τὴν ζωογόνον πνοὴν τοῦ ἔθνου τῆς αἰσίου τῶν ὁ λαὸς ἀνίσταται, ὡς ὁ ἐκ χόος Ἀδάμ, ὑπὸ τὴν δημιουργικὴν πνοὴν τοῦ Πλάστου.

Ποῦ εἶνε τὰ κατάλληλα παρ' ἡμῶν βιβλία πρὸς μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ; Ἄλλαχοῦ οἱ μέγιστοι ἐνίοτε τῶν συγγραφέων προθύμως παραιτοῦντες τὰ καλλιτεχνικὰ ἢ φιλοσοφικὰ αὐτῶν ἰνδάλματα ἐμβάπτουσι τὴν γραφιδά τῶν εἰς τὴν μελάνην τῶν πρακτικῶν καὶ κοινωφελῶν ζητημάτων. Ὁ μέγας Γκιζώ, ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ, συνέγραψε καὶ ἱστορίαν τοῦ ἔθνους τοῦ ἐπίτηδες διὰ τοὺς ἐγγόνους τοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν δι' ὅλους τοὺς γαλλόπαιδας ἢ τὸν λαὸν ὅστις κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν εἶνε παιδίον ὁ περιώνυμος ἱστορικός Henri Martin, ὁ μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ ἐνδοξοῦ βίου τοῦ πολιῶ καὶ ἐθνουσιώδης πρόεδρος τοῦ «Συνδέσμου τῶν Γάλλων πατριωτῶν» συνειργάζετο καὶ εἰς *Βιβλιοθήκη* τινὰ τοῦ λαοῦ, ἂμ ποῦ συνέγραψε τὴν *Ἀληθῆσαν τοῦ Ἐργάτου*. Ἄλλὰ μόνον οἱ Γάλλοι ἐργάζονται ἐκθύμως εἰς διάδοσιν παρὰ τῷ λαῷ ὑγιῶν ἀρχῶν; οἱ Γερμανοί, οἱ Ἑλβετοί, οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ῥώσοι; Ἴδου τί ἔλεγεν ὁ μέγιστος τῶν Ῥώσων συγγραφέων Τολστόϊ περὶ τῶν τοιούτων βιβλίων:

«Τὰ ἐκκοτμήματα τῶν γινωσκόντων ἀνέγνωσιν Ῥώσων μένουσι πρὸ ἡμῶν μὲ ἀνοικτὸν στόμα ὡς νεαροὶ πελαργοὶ καὶ μᾶς λέγουσι:— Κύριοι συγγραφεῖς μας βίψατε εἰς τὸ στόμα μας διανοητικὴν τροφὴν ἀξίαν καὶ ὑμῶν καὶ ἡμῶν.— Πρέπει ν' ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐπίκλησιν ταύτην τῆς δικαίας καὶ ἀγαθῆς ψυχῆς τοῦ ἀφελοῦ καὶ ἐντίμου βωσσοῦ λαοῦ. Ἐγὼ πολὺ ἐσκέρθη περὶ τούτου καὶ ἀπεφάσισα νὰ ἐπιχειρήσω τι κατὰ τὰς δυνάμεις μου.»

Τοιαύτην ἀρὰ γε ἐπίκλησιν δὲν ἀποτείνει καὶ ὁ ταλαίπωρος ἑλληνικὸς λαός; ἀλλὰ ποῖος τὸν ἀκούει;

Ἐν Γερμανίᾳ οἱ μέγιστοι πολλάκις καθηγηταὶ περιφανῶν πανεπιστημίων πλὴν τοῦ ἐπιστη-

μονικοῦ πρὸς τοὺς φοιτητὰς δὲν θεωροῦσι ἕθριν κατὰ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν αὐθεντείας νὰ διδάξωσιν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον καὶ ἐργάτας ἢ οἰκογενείας.

Ἐν Ἑλβετίᾳ δὲ ὅπου ἡ παιδείσις εἶνε ὑποχρεωτικὴ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους, ὑποχρεωτικὴ εἶνε εἰς τοὺς νέους καὶ ἡ ἀκρόασις μαθημάτων ὑπὸ καθηγητῶν πανεπιστημίων διδασκομένων ἐν αἰθούσαις τοῦ δημαρχείου. Οἱ εἰς ταῦτα φοιτῶντες λαμβάνουσι μάλιστα καὶ πτυχίον τι ὑπερ χρησιμεύει αὐτοῖς ὅτε κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος κατατάσσονται εἰς τὸν στρατόν· οἱ ἀμοιροῦντες τοιοῦτου πτυχίου ὑποχρεοῦνται ν' ἀκροασθῶσι τὰ ὄρισμένα μαθήματα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν τῷ στρατῷ θητείας τῶν.

Πλὴν τῶν ἐν τοῖς συλλόγοις ἀναγνωσμάτων, ὧν ἄλλος ὁ προορισμός, καὶ τινῶν ἀποπειρῶν, τί σκόπιμον καὶ ἔθνωφελές ἐπεχειρήθη ποτέ παρ' ἡμῶν; πότε χρήσιμοι καὶ πρακτικὰ γνῶσεις ἐδιδάχθησαν συστηματικῶς εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν; Ποῖοι τῶν μεγαλοσχημῶν ἡμῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων κατῆλθον τοῦ ὕψους αὐτῶν καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς τοὺς πολλούς; Φεῦ! ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τῆς γνῶσεως εἶνε ἀπηγορευμένος εἰς τὸν λαὸν ἡμῶν. Αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι, αἱ κοινωνικαὶ ἀλήθειαι, τὰ ἐκπολιτιστικὰ διδάγματα, ὅσα ἡμερῶν τὰ ἦθη, καὶ διαλύουν τὸ σκότος τῆς συνειδήσεως, ὅσα ξίπτουν μακρὰν τῆς ψυχῆς τὴν ἰδέαν τοῦ φόνου καὶ μακρὰν τῆς χειρὸς τοῦ τὸ φονικὸν ὄργανον, ὅσα σφυρηλατοῦσι τοὺς χαρακτῆρας, ὅσα ἀναδεικνύουσι τοὺς πολιτάς ἱκανοὺς νὰ παύσωσιν ἔρποντες περὶ τὰ χαμαιζήλα καὶ ν' ἀνέλθωσι μέχρι τῶν γενικῶν συμπερόντων ἐνιαίας Πατρίδος, ταῦτα πάντα εἰσὶ καὶ θὰ μείνωσιν ἐπὶ πολὺ ἄγνωστα εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διότι παρὰ τὸ εὐαγγελικὸν βῆτόν κρούεται καὶ ἀνοιγῆσεται ὡς ἀνοικτὴν θύραν καὶ ἂν κρούσῃ ὁ λαός, αὕτη θὰ μὲν κλεισμένη.

Ἀνάγκη ἀπόλυτος νὰ φωτισθῶσι παρ' ἡμῶν οἱ πολλοί. Εἴμεθα συνταγματικὸν Κράτος καὶ Κυρίαρχος εἶνε ὁ λαός. Οὗτος πέμπει τοὺς βουλευτάς εἰς τὸ κοινοβούλιον καὶ ῥίπτει καὶ ἀναβιβάζει τοὺς κυβερνήσεις. Ἄλλ' ὅπως κατεβλήθη μεγίστη φροντίς περὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ διάδοχου τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου, διατί δὲν κατεβλήθη οὐδ' ἡ ἐλαχίστη περὶ τῆς ἀγωγῆς τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀγάπη ἀποτελεῖ τὴν ἰσχύον τοῦ ἀνάσσοντος; Ἐν κρίσει μὲν πάλιν περιστάσεις θὰ ἐρωτηθῆ ἡ γνώμη τῶν πολλῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσι κατὰ πλειοψηφίαν τὸ ἔθνος. Ἄλλὰ ποῖαν γνώμην θὰ ἐξενέγκωσιν οὗτοι; ἐλήφθη ποτέ φροντίς περὶ μορφώσεως παρὰ τῷ λαῷ γνώμης ὑγιᾶς καὶ πεφωτισμένης; Ταῦτα λέγομεν οὐχὶ ἐκ περιφρονησεως ἀλλ' ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν ἑλληνικὸν

λαόν. Βεβαίως δὲ ἀγαπῶμεν αὐτὸν περισσότερο τῶν δημοκόπων ἐκείνων οἵτινες ἀνὰ τὸ στόμα τὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ μετὰ πομπῶδων λέξεων συμπεφωρισμένον φέροντες οὐδὲν οὐδέποτε ἐπραξαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἄν πράγματι ἀγαπῶσιν οὗτοι τὸν λαὸν χάριν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἑαυτῶν χάριν, ὡς τὸ ἀποδεικνύουσιν ἐμπράκτως. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ νὰ συντελέσωσι εἰς τὸ νὰ παύσῃ ὑπάρχον τὸ μέγα χάσμα, ὅπερ ἐστήρικται ἀναμέσον αὐτῶν καὶ τοῦ λαοῦ.

Α.

ΣΕΙΣΜΟΙ

ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΔΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ
ὁ ὄργανισμός τῆς γῆς

Δ'

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Ἡ κυκλοφορία τῶν ὑπογίων ὑδάτων καὶ αἱ δι' αὐτῶν συντελούμεναι χημικαὶ ἐπεξεργασίαι ἐν τοῖς κόλποις τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς γῆς.—Ἐπιρροή τῶν χημικῶν αὐτῶν ἐπεξεργασιῶν ἐπὶ τῆς γενέσεως τῶν σεισμῶν καὶ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς διαφόρων ἠφαιστειωδῶν φαινομένων.—Ἰλαί ἐξακοντιζόμεναι ἐκ τῶν ἠφαιστειῶν.—Ἰχθύς ἐξερευγόμενος ἐξ ἠφαιστειωδῶν κρατῆρων καὶ ὑπόγεια ἰχθυοτροφεῖα.—Ἀυτοφωεῖς πηγαὶ θερμῶν ὑδάτων.—Εἰκὼν ἐν μικρῇ τῆς ἀκαταπάστου κινήσεως τῆς γῆς ἐν τοῖς κόλποις τοῦ γῆινου ὄργανισμοῦ.—Ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ἐν διηνεκίᾳ παλμῶδες κρᾶσμα.—Τὰ ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης ἐν τῆς ἐγκάτοις τῆς γῆς αἰτία τῶν σεισμῶν.—Ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ γνωρίσῃ ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ αἰτία ταῦτα.—Ἀνακάλυψις ὄργανων προειδοποιούντων πιθανῶς τὰς σεισμικὰς δονήσεις.

Τὰ ὑπόγεια ὑδάτα, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἀποτελοῦσι τὸ αἷμα τοῦ στερεοῦ ὄργανισμοῦ τῆς γῆς, κυκλοφοροῦντα δὲ πανταχοῦ σχεδὸν διὰ τῶν πολυαριθμῶν βωγμῶν καὶ ὑπογίων ὀχετῶν ἢ διηθούμενα διὰ τῶν διαχωρητῶν στοιβάδων τοῦ φλοιοῦ συντελοῦσιν εἰς μυριάς ἐπεξεργασίας ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς, χημικὰς ἀντιδράσεις, συνθέσεις καὶ ἀποσυνθέσεις τῶν ἐν αὐτοῖς παντοίων χημικῶν οὐσιῶν.

Ἐκ τῶν χημικῶν δ' αὐτῶν ἐπεξεργασιῶν, αἵτινες τελοῦνται τῇ ἐπενεργείᾳ οὐ μόνον τῶν ὑδάτων ἀλλὰ καὶ τῆς ὑψηλῆς κεντρικῆς θερμότητος, προκύπτουσι νέαι συνθέσεις, ἐνῶ ἄλλαι χημικαὶ οὐσίαι διαλύονται εἰς τὰ διάφορα στοιχεῖα αὐτῶν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀπολύονται ἐλευθερα εἰς τὰ βαθεὰ ταῦτα στρώματα τοῦ φλοιοῦ διάφορα ἀέρια καὶ ἰδιὰ ἀνθρακικόν, ὑδροθειωμένον, ὡς καὶ ἄλλα ὀξέα ἰσχυρά.

Τὰ ἀέρια δὲ ταῦτα ἀθροιζόμενα εἰς μεγάλας ποσότητας καὶ συμπιεζόμενα μεγάλως εἰσδύουσι εἰς τοὺς βράχους, οὗς πολλάκις διαρρηγνύουσιν, διηθοῦνται διὰ τῶν ἠμοειδῶν στρωμάτων, καὶ πληροῦσι τὰς διαφόρους βωγμὰς καὶ τὰς ὑπαρχούσας εἰς τὰ βάθη κοιλότητας. Ὅταν δὲ τὰ ἀέρια

ταῦτα καὶ οἱ ἀτμοὶ συσσωρεύονται εἰς ὑπερβολικὴν ποσότητα, παιοῦσιν εὐρυτέρας βωγμὰς καὶ διαρρηξίς τῶν ἀνωθεν στερεῶν στοιβάδων, καὶ ὑπεγείρουσι πολλαχοῦ τὸ ἔδαφος ζητοῦντα ἐλευθεραν πρὸς τὰ ἐξω διεξοδον, τοῦθ' ὑπερ ἐπιτυχῶν διὰ διαφόρων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς σχηματιζομένων σχισμῶν καὶ ὀπῶν, δι' ὧν ἐξέρχονται εἴτε ὡς ἀπλᾶ ἀέρια εἴτε συνηνωμένα μεθ' ὑδάτων, ἅτινα καθ' ὁδὸν συναντῶσιν.

Ἄπαντα δὲ τὰ φαινόμενα ταῦτα γίνονται πολλάκις αἰσθητὰ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς διὰ σεισμικῶν κλονισμῶν. Ἐκ τῆς αἰτίας δ' αὐτῶν παράγονται καὶ διάφορα ἄλλα ἠφαιστειώδη φαινόμενα σχεῖν στενὴν ἔχοντα πρὸς τὰ σεισμικά.

Οὕτως ἀναφέρεται, ὅτι εἰς πολλοὺς σεισμοὺς συνέβησαν βωγμαὶ καὶ ἐξῆλθον ἀτμοὶ καὶ ἀέρια διάφορα, τὰ ὅποια βεβαίως δὲν προήρχοντο ἐκ τῆς κεντρικῆς κοιλότητος τῆς γῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν βαθυτέρων μόνον στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ δυνάμει τῶν ἀνωθι περιγραφειῶν ποικίλων χημικῶν ἐπεξεργασιῶν τῇ ἐπιδράσει τοῦ κυκλοφοροῦντος ὑδάτος καὶ τῆς κεντρικῆς θερμότητος.

Τοιαῦτα μεγάλα βωγμαὶ ἀναφέρονται καὶ ἐν τῷ σεισμῷ τῆς Καλαβρίας καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ τῆς Ἰσπανίας, ἀπ' ὧν ἐξέρχοντο ἀτμοὶ καὶ ἀνθρακικὸν ἀέριον. Τοιαῦτα βωγμαὶ ἐγένοντο καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον καταστρεπτικὸν σεισμὸν τῆς Καρλεστών ἐν Ἀμερικῇ. Παρὰ τὴν Σωμερβίλλην τὸ ἔδαφος κατὰ τὸν σεισμὸν ἐσχίσθη πολλαχοῦ, πηγαὶ ζέοντος ὑδάτος ἀνέβλυσαν εἰς ὕψος 20—30 ποδῶν, ἀργιλλώδης δὲ βόρβορος ἀποπνέων ὁσμὴν θεοῦ διεχέετο ἐπὶ τοῦ πέριξ ἔδαφους.

Ἄπαντα τὰ φαινόμενα ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἐν μικρῇ ἠφαιστεια, ὧν ἡ δυνάμις καὶ ἡ ἐνεργεια εἶνε ἑλλειπῆς καὶ περὶωρισμένη.

Οὕτως εἰσὶν ἠφαιστεια, ἅτινα ἐκ τοῦ κρατῆρος αὐτῶν ἐξακοντίζουσι μόνον ἀέρια, τὰ ὅποια συνήθως ὄντα ἰσχυρὰ ὀξέα καὶ διερχόμενα διὰ τῶν τιτανωδῶν βράχων διαβιθρῶσκουσι καὶ διαλύουσιν αὐτοὺς εἰς κόνιν, ἧτις ἀναμιγνυομένη μεθ' ὑπογίων ὑδάτων ἀποτελεῖ πολλάκις μεγίστας μάζας βρεστοῦ καὶ καίοντος βορβόρου διαχυνομένου πέριξ τοῦ ἠφαιστειώδους κρατῆρος.

Τοιαύτης φύσεως ἠφαιστεια ὑπάρχουσιν ἡδη ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῇ νήσῳ Ἰάβα. Εἰς ἠφαιστεια δὲ τῆς Περούβιας ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ μετὰ τῶν βορβορωδῶν αὐτῶν ὑδάτων τῶν ἐξερευγόμενων ἐκ τινῶν κρατῆρων ὑπάρχει καὶ σηλοὺς νεκρῶν ἰχθύων, τοσοῦτο μάλιστα, ὥστε οἱ ἰχθύς διαχυνομένοι εἰς τὰς πέριξ ἐκτάσεις προξενοῦσι μεγάλας ἐπιδημίας ἐνεκα τῆς σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως αὐτῶν.

Οἱ φρονούντες, ὅτι τὰ ἠφαιστεια προέρχονται

ἐκ τοῦ κέντρου τῆς γῆς δὲν θὰ δισχυρισθῶσι βέβαια, ὅτι ἐν τῷ διαπύρῳ καὶ ζέοντι ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος βρευστῶ κεντρικῶ στρώματι τοῦ φλοιοῦ ἡ φύσις ἔσχε τὴν μοναδικὴν πρόνοιαν νὰ διατηρῇ καὶ ἰδια ἰχθυοτροφεῖα ἀντέχοντα εἰς τὴν ἐκεῖ ὑψηλὴν θερμοκρασίαν τὴν εἰς χιλιᾶδας βαθμοῦς λογιζομένην! Τὸ ἰσθότερον ἄρα εἶνε νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι μετὰ τῶν ἀπορροφωμένων ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὑδάτων παρεσύρθη καὶ μέγα ποτὸν μικρῶν ἰχθύων, ὅσοι ἠδύνατο νὰ διέλθωσι διὰ τῶν ὑπογείων βωγμῶν, οἵτινες βαθύτερον φρονεθέντες ἐκ τῆς ὑπογείας θερμότητος, εἴτα παρεσύρθησαν καὶ ἐξηκοντίστησαν πρὸς τὰ ἔξω γενομένης τῆς ἠφαιστειώδους ἐκρήξεως.

Ἐν Ἰσλανδίᾳ δὲ πολλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἠφαιστειώδεις κρατῆρες, ἀφ' ὧν κατὰ διαλείμματα ἐξακοντίζεται μετὰ μεγάλου πατάγου ὕδωρ ζέον διὰ μέσου πυκνῆς ἀτμώδους ὑμῆλης· μία τοιαύτη δὲ ἠφαιστειώδης πηγὴ ἐξακοντίζει τὸ ζέον ὕδωρ εἰς 50 μέτρων ὕψος!

Πανταχοῦ, ὅπου τὸ ἔδαφος τῆς γῆς δεικνύει ἔξηκοντα παλαιῶν ἠφαιστειῶν σήμερον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀναδρῶσιν πηγαὶ θερμῶν ὑδάτων.

Βεβαίως ἐν ταῖς χώραις ταύταις, ἐνθα πρὸ πολλῶν αἰῶνων εἰσέγησαν αἱ βίαιαι ἐκρήξεις, δὲν ἔπαυσαν καθ' ὄλοκληρίαν ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς ἐξακολουθοῦσαι, εἰς ἀσθενέστερον βαθμῶν, αἱ ἠφαιστειώδεις ἐπεξεργασίαι, ἐκδηλοῦνται δι' ἀσθενῶν ἠφαιστειῶδων ἀναθυμιάσεων. Ἐξηκοντῆθησαν ἐκεῖ ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς οὕτως εἰπεῖν αἱ ὕλαι αἱ παρέχουσαι τροφήν εἰς ἰσχυρὰς ἠφαιστειώδεις ἐκρήξεις, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἀναδρῶσιν ὕδατα θερμὰ ἀναλόγως τῆς βαθύτητος, ἐξ ἧς προέρχονται, μετὰ μεγάλου ποσοῦ διαφόρων ἀερίων.

Ἡ ὑπαρξὶς τῶν θερμῶν αὐτῶν ὑδάτων δεικνύει, ὅτι εἰς τὰ ὑπόγεια στρώματα δὲν ἔπαυσαν νὰ τελοῦνται αἱ περιγραφεῖσαι διάφοροι χημικαὶ ἐπεξεργασίαι. Τὰ ὕδατα ἐξακολουθοῦσι νὰ εἰσδύωσι διὰ τῶν ὑπογείων βωγμῶν, ἀλλὰ φθάνοντα μέχρι βαθύς τινος μόνον ἀναστρέφονται αὐθις πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν μὴ φέροντα ἢ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ βάθους εἰς ὃ εἰσέδυσαν καὶ διάφορα ἀέρια, ἅτινα ἐκεῖ συνήντησαν, πρὸς δὲ καὶ διαφόρους ἐν διαλύσει χημικὰς οὐσίας, ἃς καθ' ὁδὸν παρέστυραν.

Οὕτως, ἀναλόγως τῶν εὐδιαλύτων χημικῶν συστατικῶν τῶν στοιβάδων διὰ μέσου τῶν ὁποίων διέρχονται τὰ ὕδατα ταῦτα κατὰ τὴν ὑπόγειον πορείαν των, εἰσὶ ἀλλοιωτικά, διττανθρακικά, θειικά, χλωριούχα, νατρίουχα, σιδηρούχα, θειούχα, τιτανούχα, μαγνησιούχα, κλπ.

ὑπὸ τὴν φαινομενικὴν νεκρικὴν ἀδράνειαν ἄρα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐγκρύπτεται κινήσεις ἀκατάπαυστος, κινήσεις ἀπειρος, ἧς ἐπιχειρήσαμεν νὰ δώσωμεν ἐν σμικρῷ ἐλαχίστην ἰδέαν.

Ἀδιάλειπτος στερεοποίησις οὐσιῶν εἰς τὰς κεντρικὰς στοιβάδας τοῦ φλοιοῦ καὶ συρρίκνωσις τῶν ἐπιχειρῶντων στοιβάδων αὐτοῦ ἐκ τῆς συγκεντρικῆς συστολῆς του· εὐρεῖα καὶ ἀφθονος ὑπόγειος ῥοή καὶ κυκλοφορία τῶν ὑδάτων σύντηξις καὶ διάλυσις καὶ κατατριβὴ διαφόρων οὐσιῶν· παντοειδῆς χημικαὶ ἐπεξεργασίαι συνθέσεων καὶ ἀποσυνθέσεων ἀνάπτυξις παντοίων ἀτμῶν καὶ ἀερίων κυκλοφορούντων διὰ σχισμῶν καὶ βωγμῶν· ἰδοὺ ἐν συνόψει αἱ κυριώτεραι λειτουργίαι, ἃς περιλαμβάνει ὁ θαυμασιος οὗτος ὀργανισμὸς τῆς γῆς, ἵνα παραλείψωμεν τὴν σπουδαϊστοτάτην ἐφ' ὅλων αὐτῶν ἐπίδρασιν τοῦ ἐν ἀφθονίᾳ ἀναπτυσσομένου μαγνητικοῦ καὶ ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ, ἵνα παρατρέξωμεν καὶ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ποικίλων ἀτμοσφαιρικῶν φαινομένων, καὶ τέλος ἵνα ἀποσιωπήσωμεν ἅπασαν τὴν καταπληκτικὴν καὶ ἐν ἀφθονίᾳ τελομένην ἐν τε τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ τοῖς διαφόροις στρώμασι τῆς γῆς κινήσιν τῆς ζωῆς!

Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ φαινόμενα, ἅπαντα αὕτη ἡ ζωηρὰ καὶ ἀέναντος κινήσις φέρει παντοίας ἀλλοιώσεις καὶ τροποποιήσεις καὶ μετακινήσεις εἰς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς, τῶν ὁποίων ὁ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ζῶν ἄνθρωπος μόνον τὰ ἀποτελέσματα αἰσθάνεται εἴτε ὡς σεισμικοὺς κραδασμοὺς, εἴτε ὡς ἠφαιστειὰ, εἴτε ὡς θερμὰς πηγὰς, εἴτε ὡς καθιζήσεις ἢ ἀνυψώσεις τοῦ ἔδαφους καὶ ἀναδύσεις νήσων ἐκ τῶν μέσων τοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἐκ τούτων πάντων βλέπομεν, ὅτι αἱ ἰδέαι τῶν πολλῶν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀκινήσεως καὶ σταθερότητος τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ περὶ τοῦ ὅτι οἱ σεισμοὶ εἰσὶν ἔκτακτα φαινόμενα τυχαίως διαταράττοντα τὴν σταθερὰν καὶ διαρκῆ ταύτην ἰσορροπίαν τῶν στρωμάτων τῆς γῆς, εἰσὶν ἐσφαλμέναι καὶ μόνον ἐκ τῆς ἀπατηλῆς ἐπιφανείας τῶν πραγμάτων ἀπορρέουσαι.

Τούτωντιόν, ἐξ ὧν συντόμως ἐξέθεμεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω, παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ φλοιὸς τῆς γῆς συνιστάμενος ἐκ παχέων στερεῶν στρωμάτων ἀδιαλείπτως ὑπόκειται εἰς ἐσωτερικὰς ἐντάσεις, κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, εἰς πιέσεις διαφόρου εἴλους καὶ εἰς τὴν ἐπήρειαν ποικίλων ἰσχυρῶν δυνάμεων, αἵτινες ἐκδηλοῦνται ἀνάως δι' ἀπείρου πλήθους μικρῶν δονήσεων, δι' ἀνεπαίσθητων κυματισμῶν καὶ τρόμων καὶ μετακινήσεων, δι' ἀκαταπαύστων ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν καὶ διαρρήξεων τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Ἄπαντα δ' αὕτη ἡ ἀδιάλειπτος ἐργασία καὶ κινήσις διαφεύγει κατὰ τὸ πλεῖστον τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν.

διότι συνήθως δὲν ἀντιλαμβάνομεθα αὐτὴν, ἢ ὅταν εἶνε κατὰ διαλείμματα ἄρεκτα ἰσχυρὰ καὶ ἔντονος καὶ παράγει ἰσχυροὺς κραδασμοὺς ἐν εἴδει σεισμικῶν κλονισμῶν.

Ἡ ἐπιστήμη ὁμως σήμερον, ἥτις ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐπελήφθη σπουδαίως τῆς ἐρεύνης τῶν γῆινων αὐτῶν φαινομένων, ἀνεκάλυψε διάφορα ὄργανα λίαν εὐαίσθητα, δι' ὧν κατορθοῖ ν' ἀνακαλύπτῃ καὶ τὰς λεπτοτέρας καὶ ἀσθενεστεράς τρομώδεις δονήσεις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ νὰ φέρῃ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς μέχρι τοῦ ἀνθρωπίνου ὠτός πάντα ἧχον ἢ θόρυβον ἢ κρότον ἐκεῖ παραγόμενον.

Οὕτω καὶ αἱ ἐλάχισται καὶ ἀνεπαίσθητοι τρομώδεις κραδασμοὶ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ἀνακαλύπτονται διὰ διαφόρων ὀργάνων, διὰ τοῦ μικροσεισμογράφου Rossi, τοῦ τρομοσεισμογράφου Bertolli, τοῦ σεισμικοῦ μικροφώνου Rossi, τοῦ ἀκουστήρος (auscultateur) Meigna, κλπ.

Διὰ τῶν εὐαίσθητων καὶ εὐφύων αὐτῶν ὀργάνων ἀπεδείχθη, ὅτι ὁ φλοιὸς τῆς γῆς εὐρηται εἰς κίνησιν κραδασμῶν καὶ κινήσιν. Ἡ διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῶν ἐπισταμένη ἐξέτασις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ὑπὸ διαφόρων διακεκριμένων ἰταλῶν σεισμολόγων ἀπέδειξεν, ὅτι τὸ ἔδαφος ἀπάσης τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου εὐρηται εἰς διαρκῆ τρομώδη κατάστασιν. Αἱ ἀσθενέσταται ὁμως καὶ ἀνεπαίσθητοι αὐταὶ δονήσεις κατὰ περιόδους γίνονται ἰσχυρότεροι, ἰδίως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἰσημεριῶν τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως, ὅτε καὶ ἀποβαίνουσιν ἀληθεῖς σεισμικαὶ διασεισεῖς συμπίπτουσαι μάλιστα καὶ μετὰ ἐκλύσεως μεγάλης ποσότητος ἀερίων ἐκ τῶν διαφόρων σχισμῶν καὶ ὁπῶν τῆς γῆς καὶ μετὰ αἰφνιδίως βαρομετρικῶν μεταβολῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς.

Ὁ ἐπιφανὴς δὲ ἰταλὸς σεισμολόγος Rossi διὰ τοῦ σεισμικοῦ μικροφώνου ἢ ἐνδογενεοῦς ἀκουστικοῦ ὀργάνου (auscultateur endogène) ὡς ἀποκαλεῖ αὐτό, ἀποκαλύπτει πληθύν παντοίων ὑπογείων ἧχων μεταδιδόμενων ἐν εἴδει ψόφων, κρότων, βρόμων, κριγμῶν, συριγμῶν, ἐκρήξεων πυροβόλων, ἧχων μεταλλικῶν ὁμοίων πρὸς ἧχους κωδῶνων, κλπ. ἅτινα πάντα ἐπίσης παριστῶσιν ὁποῖα καὶ ὑπόσθη πρέπει νὰ εἶνε ἢ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς συντελούμενη ἀέναντος ἐργασία καὶ κινήσις!

Δὲν εἶνε ἐπομένως ἀπλᾶ τὰ αἷτια τὰ παραγόντα τοὺς σεισμούς, ἀλλὰ πολλαπλᾶ καὶ ἐγκαινται ἐν τῇ φύσει καὶ τῇ ἀκαταπαύστῳ παντοειδῆ λειτουργίᾳ αὐτοῦ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γῆς, οὗ ἀσθενεστάτην καὶ λίαν ἀμυδρὰν εἰκόνα ἐπιχειρήσαμεν νὰ δώσωμεν ἀνωτέρω. Οἱ σεισμολόγοι οἱ ἐκζητούντες εἰς ἐν μόνον αἷτιον τὴν γέ-

νεσιν τῶν σεισμῶν καὶ προσπαθοῦντες νὰ ἐξηγήσωσιν αὐτοὺς ἀποκλειστικῶς προσκολλώμενοι εἰς μίαν μόνην θεωρητικὴν ἰδέαν, δὲν λαμβάνουσιν ἄρκουτως ὑπ' ὄψιν τὰ πολλαπλᾶ φαινόμενα καὶ τὰς ἀπειροπληθεῖς καὶ παντοειδῆς ἐπεξεργασίας, αἵτινες τελοῦνται ἀέναντος ἐν τῷ πολυσυνθέτῳ γιγαντώδει καὶ θαυμαστῷ ὀργανισμῷ, ὄνπερ καλοῦμεν γῆν! Οἱ σεισμολόγοι οὗτοι τιθεμένοι ἐν περιορισμένῳ πεδίῳ ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ προσηλυτικῆς ἐπὶ μιᾷ ἐσφαλμένης πολλῆς καὶ θεωρητικῆς ἰδέας, νομίζουσιν, ὅτι δύνανται ἐκ ταύτης νὰ προῖδωσι καὶ προείπωσι συμβῆσομένους σεισμούς. Πλὴν αἱ μέχρι σήμερον προρρήσεις των, ἐκτὸς σπανιωτάτων τινῶν ἐπιτυχῶν συμπτώσεων, ἀπέδειξαν τὸ μάταιον καὶ φροῦδον τῆς ἐλπίδος των.

Διὰ ταῦτα φρονοῦμεν, ὅτι εἰς τὸν ἄνθρωπον αἰετοτε ἔσται ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ προῖδῃ ἢ προλάβῃ τοὺς σεισμούς, ἢ νὰ γνωρίσῃ ἐπακριβῶς καὶ λεπτομερῶς ἅπαντα τὰ αἷτια αὐτῶν, διότι οὐδέποτε ἔσται εἰς θέσιν νὰ γνωρίσῃ λεπτομερῶς τὰ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς συμβαίνοντα ἐκαστην στιγμῇ, τοῦθ' ὅπερ ὑπερβαίνει πᾶν μέτρον τῶν διανοητικῶν καὶ φυσικῶν δυνάμεων του.

Ἴσως ἀνακαλύψῃ ἐργαλεῖα δεικνύοντα ἐπ' ὀλίγα δευτερόλεπτα ταχύτερον τὰς δονήσεις τῶν σεισμῶν. Ἴσως ἀνακαλύψῃ νέα ὄργανα δεικνύοντα τὴν ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς πίεσιν καὶ τάσιν τῶν ἀερίων καὶ ἀτμῶν καὶ προειδοποιούντα ἐπιχειρῶντας διαρρήξεις τοῦ φλοιοῦ καὶ διασεισεῖς αὐτοῦ. Τοιαῦτα ὄργανα ἀτελῆ εἰσέτι εἰσὶν ἐν χρήσει εἰς τινὰ τῶν ἠφαιστειῶν δεικνύοντα τὴν πίεσιν τῶν ἐντὸς αὐτῶν ἀερίων καὶ ἀτμῶν, ἥτις ἅμα ὡς αὐξάνῃ μέχρι τινὸς βαθμοῦ προσημαίνει τὴν ἐγγίζουσαν ἐκρήξιν τοῦ ἠφαιστειώδους κρατῆρος.

Ἐν Σύρῳ, κατὰ Σεπτέμβριον, 1886.

Ιο. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ.

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΗΣ ΙΟΝΙΟΥ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

κατὰ τὰς πρὸς τὴν Γερουσίαν ἐκθέσεις
τοῦ κόμητος Γυέλφορδ.

ΙΑ'

Δρ. Ἀθανάσιος Πολίτης.

Οὔτε αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ κοινῶ πρὸς τὸν ἐκ Λευκάδος Ἀθανάσιον Πολίτην διὰ τὸν ὀργανισμὸν τῶν κατωτέρων σχολείων, οὔτε ἡ πρὸς αὐτὸν φιλία μου ἤθελον μὲ παρακινήσῃ νὰ συστήσω αὐτὸν διὰ τὴν ἔδραν τῆς χημείας, οὐδὲ ἤθελον πράξῃ τοῦτο, ἐὰν δὲν ἦμην πεπεισμένος περὶ τοῦ ζήλου μεθ' οὗ ἐσπούδασεν ἐν Παυλίᾳ καὶ Παρι-

οίσις τὴν ἐπιστήμην ταύτην, ἣν καὶ ἤδη ἐξακο-
λουθεῖ καλλιερῶν κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς
του. Οὗτος δηλοῖ ὅτι εἶνε ἕτοιμος νὰ ἀρχίσῃ τὰς
παραδόσεις του κατὰ τὸν προσεχῆ Νοέμβριον.

(*Ἐκθεσις τῆς 31 Μαΐου 1823).

Οἱ ὑπὸ τοῦ Δρ. Πολίτου συνταχθέντες πίνακες
διὰ τὰ ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα εἰσὶν ἄριστοι
καὶ χρησιμεύουσι πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς τε ὀρθο-
δόξου καὶ τῆς τῶν διαμαρτυρομένων νεολαίας,
ἄνευ παραχῆς τῶν πνευματικῶν πατέρων. Ἐπει-
δὴ ὀλίγιστα μέρη τῆς ἀγίας Γραφῆς παρενεβλή-
θησαν, ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἤθελον σκανδαλισθῆ οἱ
καθολικοί, ἀλλὰ τούναντίον εἶδον ὅτι περιελή-
θησαν εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀπηγορευμένων βι-
βλίων τῆς Ῥώμης (nell' indice spurgatorio di
Roma.)

(*Ἐκθεσις . . . . .)

IB'

Δρ. Σταματέλος Πυλαρινός.

Περὶ τῶν γνώσεων τῆς πειραματικῆς φυσικῆς
τοῦ Δρ. Πυλαρινοῦ ἐκ Κεφαλληνίας ἐπληροφο-
ρήθη προ τεσσάρων ἐτῶν, ἐν Μεδιολάνοις εὐρι-
σκόμενος, παρ' ἐνὸς τῶν πρώτων συγχρόνων λο-
γίων τοῦ ἑλληνικοῦ γένους (ἴσως τοῦ Μουστοξύ-
δου), ὕστερον δὲ καὶ ἐβεβαιώθη ὑπὸ τῶν πιστο-
ποιητικῶν τῶν προϊσταμένων του. Μετ' ὀλίγον
ἐπεμψα αὐτὸν εἰς Παρίσιους, ὅπου ἐξηκολούθησε
καταγινόμενος εἰς τὰς σπουδὰς του. Ἐὰν ἡ Κυ-
βέρνησις παραδέχεται τὴν πρότασίν μου, νὰ λά-
βῃ αὐτὸς τὴν ἔδραν τῆς ἐπιστήμης ταύτης, θὰ
ἠδύνατο νὰ ἀρχίσῃ τὰς παραδόσεις του κατὰ τὸν
προσεχῆ Νοέμβριον, ἐκτός ἐὰν αἱ πολλαὶ προτοι-
μασίαι καὶ ἡ ἀπόκλιση τῶν ἐργαλείων τῶν ἀ-
ναγκασιούτων εἰς τὴν ἐπιστήμην ταύτην ἀναγ-
κώσιν αὐτὸν νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἐναρξίν μέχρι
τοῦ προσεχοῦς ἔτους.

(*Ἐκθεσις τῆς 31 Μαρτίου 1823)

II' καὶ ΙΔ'

Δρ. Γ. Γεννατῆς καὶ Ν. Δελβινιώτης.

Διὰ τὴν πρακτικὴν ἐρμηνησίαν τῶν νόμων τολ-
μῶ νὰ συστήσω τὸν Δρ. Γ. Γεννατῆν, ὅστις εἶνε
τόσον γνωστὸς τῇ Α. Ὑ. καὶ τῇ Γερουσίᾳ, ὥστε
θέλω περιορισθῆ εἰς τὸ νὰ ἐκφράσω μόνον τὴν
γνώμην, ὅτι ἡ πληρώσις τῆς ἔδρας ταύτης ὑπὸ
τοῦ διακεκριμένου τούτου νομομαθοῦς θὰ παρά-
σῃ μεγίστην ὠφέλειαν τῇ ἡμετέρᾳ ἀκαδημίᾳ.

Δύναμις νὰ βεβαιώσω τὸ αὐτό, συνιστῶν τὸν
κ. Ν. Δελβινιώτην διὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἐπιστή-
μης ταύτης, ἣτις θὰ ἤρμοζεν ἐπὶ τοῦ παρόντος
νὰ διαιρηθῆ εἰς τοὺς δύο τούτους κλάδους.

(*Ἐκθεσις τῆς 31 Μαρτίου 1823.)

IE'

Ἰωάννης Ἀριστείδης.

Διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαίας καὶ νέας μουσικῆς,
τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ λαϊκῆς, ἐπεμψα πρὸ
τεσσάρων ἐτῶν, εἰς Νεάπολιν τὸν Ἱεροδιάκονον
Ἰωάννην Ἀριστείδην ἐξ Ἰωαννίνων. Καὶ περὶ
μὲν τῶν γνώσεων αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς
ἐνδιαφερούσης ταύτης ἐπιστήμης μοι ἐγγυήθησαν
ἄλλοι, περὶ δὲ τῶν γνώσεων του τῆς ἀρχαίας
ἐλληνικῆς γλώσσης καὶ περὶ τοῦ ζήλου του εἰς
τὸν ἴδιον αὐτοῦ κλάδον ὑπόσχομαι ἐγώ. Ἐγγραφα
ἤδη αὐτῷ ὅπως ἐτοιμασθῆ νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα πρὸ
τοῦ Νοεμβρίου, ἐὰν ἡ Κυβέρνησις ἐγκρίνῃ τὸν διο-
ρισμὸν του.

(*Ἐκθεσις τῆς 31 Μαρτίου 1823).

ΙΓ' καὶ ΙΖ'

Ἰερεὺς Ἀνδρέας Ἰδρωμένος

δημόσιος διδάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν καὶ

Ἀθανάσιος Πολίτης.

Ὅφειλα νὰ ὁμολογήσω ὅτι κατ' ἐμὴν τοῦλάχισ-
στον γνώμην τὰ 45 τάλληρα, ἅτινα κατὰ μῆνα
οὗτος λαμβάνει μικρὰν ὠφέλειαν προξενούσι. Ἄλλ'
ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον θὰ ἰδρυθῆ ἡ Ἀκαδημία καὶ
θὰ καταστῆ ἀναγκαῖος σεβάσμιός τις κληρικὸς
ὄχι μόνον πρὸς τέλει τῶν ἱεροτελεστιῶν κατὰ
τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀνα-
λάβῃ τὴν πνευματικὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολλῶν
νέων, οἵτινες θὰ ἔλθωσιν ἐνταῦθα. . . . διὰ τόσῳ
ἐνδιαφέρουσιν ἐργασίαν οὐδεὶς ἄλλος δι' εὐσέβειαν,
παιδείαν καὶ γλυκύτητα χαρακτῆρος εἶνε καταλ-
ηλότερος τοῦ καλοῦ ἱερέως Ἀνδρέου.

Ὁ βοηθὸς αὐτοῦ Πολίτης (Ἀθανάσιος, Κερκυ-
ραῖος καὶ μητροπολίτης Κερκύρας βραδύτερον) ἀ-
πέκτησεν ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Δρ. Φιλητᾶ
τόσῳ ἐντελῆ γνώσιν τῆς ἑλληνικῆς, ὥστε προ-
τείνω νὰ διορισθῆ διευθυντὴς τοῦ πρωτεύοντος
σχολεῖου Κερκύρας πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ νέου συ-
στήματος ἀντὶ τοῦ Π. Ἰδρωμένου, υἱοῦ τοῦ ἱερέ-
ως, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ διορισθῆ γραμματεὺς
τῆς Ἀκαδημίας.

(*Ἐκθεσις τῆς 31 Μαρτίου 1823.)

Τὸ ἠθικὸν ἐναρκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ φυ-
σικοῦ. «Ἐἶχεν ἐπισκήψῃ σηπεδονώδης πυρετός, γρά-
φει ὁ Γκαίτε ἐν τινὶ ἐπιστολῇ, φοβερὰν ποιῶν περὶ
ἐμὲ θρασῶν, ἐκινδύνεον δὲ μεγάλως νὰ προσβληθῶ
κ' ἐγώ, ἀλλ' ἠδυνήθην ν' ἀποφύγω τὴν κίνδυνον διὰ
μόνης τῆς δυνάμεως σταθερᾶς θελήσεως. Εἶνε ἀδύ-
νατον νὰ φαντασθῆ τις ποῖαν δύναμιν ἔχει ἡ θέλησις
ἐν τοιαύτῃ περιστάσει. Ὁ φόβος εἶνε κατάστασις ἀ-
νάνδρου ἀδυναμίας παρέχουσα ἡμᾶς ἄνευ ἀμύνης εἰς
ἕως προσβολῆς τοῦ ἐχθροῦ». Καὶ ὁ Καρτέσιος δὲ βε-
βαίη ὅτι ἀπηλλάγη κατὰ τὴν νεότητά του σοβαροῦ
παθήματος τρέπων τὴν φαντασίαν αὐτοῦ ἐπὶ φαιδρὰ
ἀντικείμενα.

Ο ΣΟΥΠΕΡΑΤΩΡ (SUPERATOR)

ἦτος ὁ ἀλεξίπυρος χάρτης.

Τὴν 29 (17) Ἀπριλίου παρελθόντος ἔτους
ἐγένετο ἐν τῷ παρὰ τὴν Βιέννην κειμένῳ Λί-
σιγγ (Liesing) ἐνώπιον ἐπιτροπῆς διορισθείσης
ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ ἐμπορίου καὶ συγκροτου-
μένης ἐκ πολυαριθμῶν ὑπαλλήλων δημοσίων καὶ
ἀντιπροσώπων ἰδιωτικῶν ἐταιριῶν, καὶ ἐνώπιον
ἐκλεκτοῦ κοινοῦ πείραμα μεγίστου ἐνδιαφέροντος.
Προῦκειτο νὰ δοκιμασθῶσιν αἱ ἐσχάτως ἐν τῷ
εἰς τοὺς πρίγκηπας Τούρν-Τάξις (Turn-Taxis) ἀ-
νήκοντι ἐργοστασίῳ ἀμιάντου κατασκευασθεῖσαι
πυρίμαχοι πλάκες αἱ ἀποκληθεῖσαι Superator.

Τὸ πείραμα ἐξετελέσθη ὡς ἐξῆς. Ἐγγὺς τοῦ
ἐργοστασίου ἐπάγησαν δύο ἀπλὰ ξύλινα παρα-
πήγματα εἰς ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου ἀπ' ἀλ-
λήλων ἀπόστασιν καὶ ἐστήθη μεταξύ αὐτῶν πα-
ραπέτασμα ἀλεξίπυρου χάρτου πλάτους ἐξ μέ-
τρων καὶ ὕψους πέντε. Τὸ μὲν τῶν παραπηγμά-
των τούτων ἦν προωρισμένον διὰ τὰ μέλη τῆς
ἐπιτροπῆς, τὸ δὲ διὰ τὸ πείραμα. Ἐν τῷ τελευ-
ταίῳ τούτῳ ἐτοποθετήθη κιβώτιον ξύλινον ἐσω-
θεν καὶ ἐξωθεν δι' ἀλεξίπυρου χάρτου ἐπενδε-
δυμένον, ἐν ᾧ ἐτέθησαν πλεῖστα ἐγγραφα βιβλία
κτλ. καὶ μικρὰ κίστη ἐπίσης δι' ἀλεξίπυρου
χάρτου ἐπενδεδυμένη, ἐν ᾗ πλὴν ἄλλων ἐτέθη-
σαν ἐν θερμόμετρον καὶ τινα πρόσφατα ὠά. Τό-
τε κιβώτιον καὶ ἡ ἐν αὐτῷ κίστη ἐκαλύφθησαν
καθολοκληρίαν ὑπὸ βυκανισμάτων ξύλων, ἅτινα
ὡς καὶ ὀλόκληρον τὸ ἀποπειρατήριον παράπηγμα
ἐβράχυσαν διὰ πετρελαίου καὶ ἠλειφθήσαν διὰ
κατράμης. Μετὰ ταῦτα τεθέντος τοῦ πυρός αἱ
φλόγες ἐξώρμησαν βιαίως καὶ προσέκρουσαν
ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀλεξίπυρου χάρτου παραπετάσματος
ἄνευ ἀποτελέσματος, διότι τόσον ἀνεπαίσθητος
ἦν ἡ ὕψωσις τῆς θερμοκρασίας ἐν τῷ διὰ τὴν ἐ-
πιτροπὴν προωρισμένῳ παραπήγματι, ὥστε ἡ-
δύνατό τις νὰ διαμείνῃ ἐν αὐτῷ ἀνενοχλήτως
καὶ ἀσφαλῶς.

Μετὰ δέκα περίπου λεπτὰ ὀλόκληρον τὸ ἐμ-
πρησθὲν παράπηγμα ἐγένετο πικρὰν ἄλωμα τοῦ
πυρός καὶ ἀπετεφρώθη καθολοκληρίαν. Ἐνῶ δὲ
τὸ πυρόμετρον εἰδείκνυε θερμοκρασίαν 930 βαθ-
μῶν, τὸ κιβώτιον καὶ ἡ κίστη διετηρήθησαν
ἐντελῶς ἄθικτα. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀνοίξασα τὸ κι-
βώτιον ἐβεβαίωθη, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ ἐγγραφα καὶ
βιβλία οὐδ' ἐλάχιστον ἔχοντος τῆς ἐπιδράσεως τοῦ
πυρός εἰδείκνυον ὠρλόγιον δὲ χρυσοῦν τεθὲν ἐν
τῷ κιβώτιῳ ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἢ τεθῆ τὸ πῦρ
ἐξηκολούθει ἀπροσκόπτως τὴν κανονικὴν αὐτοῦ
πορείαν, καὶ τὰ ἐν τῇ κίστῃ δὲ ὠά διετηρήθη-
σαν πρόσφατα χωρὶς ἡ θερμοκρασίαι αὐτῶν νὰ
ὑψωθῆ ἀνωτέρω τῆς τῶν ἀρτιτόκων.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ πειράματος ἐκίνησε τὸν γε-
νικὸν τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν παρόν-

των θαυμασμὸν καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ὁ χάρτης οὗτος
εἶνε τὸ ἀπλούστατον καὶ εὐανότατον μέσον πρὸς
ἀπομόνωσιν τοῦ πυρός. Ἐπειδὴ δὲ ἐν παραπέ-
τασμα ἔχον τὰς ἀνωτέρω σημειωθείσας διαστάσεις
κατὰ τὰ πολλακίς ἐπαναληφθέντα πειράματα
δύναται νὰ στηθῆ ἐντὸς τριῶν μόνον λεπτῶν,
ἔπεται ὅτι ἐν περιπτώσει ἐκρήξεως πυρκαϊᾶς
ἐντὸς ἀποθηκῶν ξυλείας κτλ. δυνάμεθα ἀπομο-
νῶντες τὰ ὑπὸ τοῦ πυρός μήπω προσβληθέντα
ἀντικείμενα νὰ προφυλάξωμεν αὐτὰ ἐντελῶς ἀπὸ
τῆς πυρκαϊᾶς.

Ὁ ἀλεξίπυρος οὗτος χάρτης ἀποτελεῖται ἐκ
μάζης λίαν εὐκάμπτου καὶ συμπτύσσεται εὐκόλως
χωρὶς νὰ διαρρηγνῆται, κατασκευάζονται δὲ τε-
μάχια αὐτοῦ παντὸς μήκους καὶ πλάτους δύνα-
ται ἄρα νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς προφύλαξιν πά-
σης εὐπρήστου οὐσίας, οἷαι ἡ ξυλεία τῶν οἰκιῶν
καὶ πάντα τὰ ἐκ ξύλου μέρη αὐτῶν κτλ. Ἐ-
πειδὴ δὲ ὁ ἀλεξίπυρος χάρτης ἀντέχει τὰ μέγι-
στα εἰς τὴν ὑγρασίαν καὶ τὰς ἀτμοσφαιρικές με-
ταβολάς, προφυλάττει ταυτοχρόνως τὰ ξύλα ἀ-
πὸ τῆς σήψεως. Μετὰ τὰ ἀνωτέρω οἰκοθεν ἐν-
νεύεται ὅτι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς νέας ταύτης
ἐφευρέσεως οὐ μόνον τὰς οἰκίας καὶ πλεῖστα ἄλ-
λα ἀντικείμενα δυνάμεθα νὰ προφυλάξωμεν ἀπὸ
τοῦ πυρός, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ δημόσια ἀρχεῖα,
καὶ ταῦτα διὰ δαπάνης σχετικῆς ἐλαχίστης, κα-
θόσον ἡ ἀξία ἐνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου τοιοῦτου
χάρτου εἶνε μόνον ἐνὸς φλωρινίου καὶ ἐξήκοντα
ἐκατοστῶν ἦτοι δραχμῶν τριῶν καὶ ἡμίσειας.

Ν. ΧΑΩΡΟΣ

Ἐπιθεωρητὴς τῶν βιβλίων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Πεκίνου παρετέθη τὴν 4 τοῦ
προπαρελθόντος μηνὸς τὸ πρῶτον διπλωματικὸν
γεῦμα, ὅπερ παρετέθη ποτὲ ἀφότου τὰ εὐρωπαϊκὰ
κράτη ἀντιπροσωπεύονται διὰ πρεσβευτῶν παρ' αὐτῇ.
Τὸ ἐπίσημον τοῦτο γεγονός, ὡς εἶκός, ἐπὶ ἡμέρας ἦτο
τὸ ἀποκλειστικὸν ἀντικείμενον τῆς μερίμνης πάντων
τῶν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ, διότι οἱ αὐλικοὶ ἐφοβοῦντο
μὴ δὲν δεχθῶσι μετὰ τῆς διούσης λαμπρότητος τοὺς
ἐπίσημους δαιτυμόνας. Εὐτυχῶς οἱ εἰσὶ τῶν ἀπε-
δείχθησαν ἀβάσιμοι. Τὴν 2 μ. μ. ἀφίκοντο ἐν με-
γάλῃ στολῇ πάντες οἱ ξένοι διπλωμάται, εἰσήχθησαν
δ' ἀμέσως εἰς τὴν αἴθουσαν ἐν ᾗ ἦν παρατεθειμένον
τὸ γεῦμα. Αὐτοὶ ἀνέμενον οἱ ὑπουργοὶ μετὰ τοῦ
ἀρχαιοπαράδοτου περὶ ταῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐμβλη-
μάτων τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν. Ἡ τοποθέτησις τῶν δαι-
τυμόνων εἶχε πρότερον διὰ μακρῶν συζητηθῆ ἐν τῇ
αὐτῇ. Ὁ πατὴρ τοῦ αυτοκράτορος, ὁ πρίγκηψ Τσοῦν
ἐκάθητο εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης, ἀποβλέπων πρὸς
δυσμὰς. Οἱ ξένοι διπλωμάται ἐκάθητο δεξιῶθεν
αὐτοῦ, κατὰ σειράν ἀρχαιότητος, ἀπέναντι δὲ τούτων
ἔλαβον θέσιν τὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως. Εἰς χωρι-

στάς τραπεζάς παρεκάθησαν οί γραμματεῖς, οί ἀκόλουθοι καὶ οί διερμηνεῖς τῶν πρεσβεῶν. Μαθηταὶ τοῦ λυκείου τοῦ Πεκίνου, ὁμιλοῦντες τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν ἴσταντο ἀνὰ εἰς ὅπισθεν ἐκάστου διαιτυμῶνος, ἵνα χρησιμεύσιν αὐτοῖς ὡς διερμηνεῖς. Ἄμυ ὡς οί διαιτυμῶνες ἐκάθησαν περὶ τῆς τραπεζῆς ὁ πρίγκηψ Τσουὺν ἐγερεθεὶς ἔφερε πρόποσιν ὑπὲρ τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν, ὧν οί ἀντιπρόσωποι ἦσαν παρόντες. Ὁ πρίγκηψ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος ἀναπαύθηκε τὸ φιλοφρόνημα, κενώσας τὸ κύπελλον εἰς ὑγείαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς αυτοκρατείας τῆς Κίνας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ὁ πρίγκηψ Τσουὺν παρεκάλεσε τοὺς συνδιαιτυμῶνους τοῦ νῦ διαιτυμῶσιν ἕκαστος σκεῖψιν τινα, εἰς ἀνάμνησιν τῆς πρώτης ταύτης ἡμέρας, καθ' ἣν ἡ αὐτὴ τοῦ Πεκίνου εἰστία ἐπισήμως τοὺς ἀντιπροσώπους πάντων τῶν παρ' αὐτῇ ἀντιπροσωπευμένων κρατῶν. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας ἔλαθεν ὡς θέμα τὴν ἀγάπην ἣν τρέφει ὁ γερμανικὸς λαὸς πρὸς τὸν γηραιὸν αὐτοκράτορα. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ρωσικῆς ὠμίλησε περὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης καὶ ἀλλοῦ περὶ ἄλλων. Συνέβη δὲ καὶ τι μικρὸν ἐπεισόδιον. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Γερμανίας εἶχε λησμονήσει τὸ ρίπιδιον αὐτοῦ ἐν τῷ φορεῖῳ, δι' οὗ προσήλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ὁ πρίγκηψ προσήνεγκεν αὐτῷ τὸ ἰδικόν του. Ὁ πρεσβευτὴς εἶπεν ὅτι ἐὰν τὸ ἐλάμβανε δὲν θὰ τὸ ἀπέδιδε πλέον. Ὁ πρίγκηψ δὲ μειδιῶν τῷ εἶπε: «—Δέχομαι τοὺς ὄρους σας, λάβετέ το».

Τὰ ἐπόμενα ἀναγινώσκωμεν ἐν ἐφημερίδι τῆς Σύρου περὶ τῆς μεταναστεύσεως τῶν κατοίκων τῶν Κυκλάδων: «Κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν νήσων τοῦ νομοῦ Κυκλάδων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, διὰ διαβατηρίων ἐκδοθέντων ὑπὸ τῆς νομαρχίας, 517 ἐξ ὧν 15 οἰκογενειακῶς, 211 μετὰ μελῶν τινων τῆς οἰκογενείας των καὶ 219 μόνοι· μετὰ τῶν τόπων τῆς ἀποδημίας τὴν πρώτην τάξιν κατέχει ἡ Ἀλεξάνδρεια, κατὰ δεύτερον λόγον ἡ Ὄθησός καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ρωσίας, ὅσον τὸ Ταϊγάνιον, τρίτον ἡ Σμύρνη, τέταρτον ἡ Κωνσταντινούπολις κλπ. Αἰτία τῆς ἐντεῦθεν ἀποδημίας τῶν πλείστων εἶνε τὸ ἄφρον τῆς γῆς τῶν πλείστων μικρῶν νήσων τῶν Κυκλάδων, ἕνεκα τοῦ ὅποιου καταφεύγουσιν ἰδίως οί τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πρὸς ἀνεύρεσιν ἐργασίας ἢ ἀποδημία εἶνε εἰς μεγαλειότερον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη ἐν ταῖς νήσοις Σερῖζου, Μυκόνου, Φιλιγγάνδρου, Σικίνου καὶ λοιπαῖς μικραῖς νήσοις. Οἱ ἀποδημοῦντες προτιμῶσι τὰ ἀνω μνησθέντα μέρη ἀντὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κράτους, διότι ἐκεῖ εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι συνεπαρχῶται καὶ συγγενεῖς των, παρ' ὧν συμβόηθονται. Τὸ βέβημα τοῦτο τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπήν ἀποδημίας τῶν κατοίκων τῶν νήσων, οἷτινες ἠδύνατο νὰ εὐρίσκωσιν ἐπίσης ἐργασίας ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις τοῦ κράτους, ἀδύνατον ν' ἀναχαιτισθῇ, ἕνεκα τῶν ἐκτεθέντων λόγων· τὸ παρήγορον μόνον εἶνε, ὅτι ἐν τῇ ξένη οὔτε μόνιμως ἐγκαθίστανται, ἐκτὸς ὀλίγων, οὔτε τὸν ἔθνησιν τῶν ἀποβάλλουσιν».

Ἐν τινι παρεκκλησίῳ τῆς κώμης Λαγαυᾶ τῆς Ζακύνθου ὑπῆρχε, χρησιμεύων ὡς ἱερά τράπεζα, καλλιτεχνικώτατος θρόνος, μετὰ γλυφῶν ὠραίων, ἔργον

τοῦ 14ου αἰῶνος, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀποσπελόμενος εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ πλοίου, ὅπερ ἐναυάγησε πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Λαγαυᾶ. Εἰκάζεται δὲ τοῦτο ἐκ τῶν δύο εὐρυπτερόγων αἰετῶν, οὓς ἔχει ὁ θρόνος ἔμπροσθεν καὶ οἷτινες θεωροῦνται ὡς αυτοκρατορικὰ ἐμβλήματα. Τὸν θρόνον τοῦτον ἡ οἰκογένεια Γαίτα Φωσκάρη εἰς τὴν ἀνῆκε τὸ παρεκκλησίον, ἐδώρησατο εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ μητροπολιτικὸν ναόν, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς θρόνος τοῦ ἀρχιερέως.

Ἄγγλις τις ὑπελόγησε τὸ χρῆμα, ὅπερ ἐδαπάνησεν ἡ Ἀγγλία κατὰ τοὺς διαφόρους αὐτῆς πολέμους ἀπὸ τοῦ 1793 μέχρι τοῦ 1815. Τὸ χρῆμα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὸ ποσὸν τῶν 2,040,000,000 λιρῶν στερλινῶν! Ὅπως δὲ γένη καταληπτὸν τὸ μέγεθος τοῦ ποσοῦ τούτου ἐφαντάσθη τὸ ὄλον εἰς χρυσόν. Ἐὰν τὰ χρήματα ταῦτα ἦσαν ὄγκος χρυσοῦ, θὰ εἶχον τὸ βάρος 14,400 τόννων, καὶ πρὸς μετακόμισιν αὐτοῦ θὰ ἐχρηαίοντο 4,800 δῦπποι ἄμαξαι. Ἰποτιθεμένου δὲ ὅτι μία εὐγκία χρυσοῦ γίνεται νῆμα ἔχον μῆκος χιλίους πόδας, διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου ἤθελε κατασκευασθῆ νῆμα χρυσοῦ, ὅπερ θὰ ἐδύκλου τὴν γῆν.

Χρησιμοποίησις τῶν κυνῶν ἐν τῇ στρατιωτικῇ τέχνῃ. Μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν ζώων ἐν τῇ πολεμικῇ τέχνῃ ἐγένετο χρῆσις τῆς περιστερᾶς, ἥς τινος σπουδαιόταται εἶνε αἱ ὑπηρεσίαι. Ὁ πιστὸς φίλος τοῦ ἀνθρώπου, ὁ κύων, ἤρξατο ἤδη ν' ἀκολουθῇ τὴν πρόδον. Κατὰ τὰ τελευταῖα γυμνασια τῶν Γερμανῶν ἐν Ἀλσατία κύνες ἐντεταλμένοι νὰ μεταδίδωσι διαφόρους ἐπιστολὰς ἐξετέλεσαν μετὰ ταχύτητος καὶ εὐφυίας τὸ ἔργον αὐτῶν. Οἱ κύνες ὧν ἐγένετο χρῆσις εἶνε εἶδος ποιμενικῶν κυνῶν. Ὅταν δὲ δὲν γίνεται χρῆσις τῶν κυνῶν ὡς ἀγγελιοφόρων, συνοδεύουσιν οὗτοι τοὺς προσκόπους ἢ καὶ τοὺς σκοποὺς προλαμβάνοντες διὰ τῶν κραυγῶν των πάντα κίνδυνον.

Ἐν Βορείῳ Ἀμερικῇ ἐφευρέθη μηχανὴ τυπογραφικὴ στερεοτυποῦσα εὐθὺς τὰς τυπογραφικὰς πλάκας μετὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν στοιχείων. Ὁ ἐφευρέτης πωλεῖ τὸ προνόμιόν του ἀντὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου λιρῶν στερλινῶν.

Δικαστής.—Καὶ ἂν σοῦ ἔπταισεν ἡ γυναῖκά σου, πάλιν δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν δεῖρῃς. Τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τὸ ἔχει μόνον ὁ δικαστής.

Κατηγορούμενος.—Τότε δεῖρ' τὴν τοῦ λόγου σου, κύρ δικαστή. . .

—Δὲν γνωρίζετε, δεσποίνις, ἀφ' ὅτου σὰς ἐγνώρισαι αἰσθάνομαι μέγα βάρος εἰς τὴν καρδίαν μου.

—Χαίρω πολὺ, Κύριε Π. διότι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ εἴσθε τόσον ἐλαφρὸς.

Μονόλογος σπουδαστοῦ.—Λένε πῶς τὰ τηλεγραφήματα πηγαίνουν γρήγορα. . . Πρὸ 4 ἑβδομάδων ἐτηλεγράφησα γὰρ 200 δραχμὰς εἰς τὸν πατέρα μου καὶ ἀκόμα ἀπάντησιν. . .